

serventur, eorum; pro quorum sub-
stantione et gubernatione concessa sunt,
usibus omnimode profutura. Obeunte vero
eius loci abbate, vel suorum successorum,
nullus ibi qualibet astutia, seu vio-
lencia praeponatur, nisi quem fratres com-
muni consensu, vel saniori consilio ele-
gerint secundum timorem Dei et beati
Benedicti regulam, a romano pontifice
consecrandum. Chrisma, oleum sanctum,
consecrationes altarium, sive basilicarum,
ordinationes monachorum, sive clerico-
rum monasterio pertinentium, a quo ma-
lueritis, accipietis, catholico episcopo.
Interdicimus etiam, ne quis episcoporum
ex eodem monasterio abbatem vel mo-
nachum ad suam synodum audeat pro-
vocare, aut excommunicare, nec ibi cu-
iuslibet Ecclesiae sacerdotem, praeter
sedem apostolicam, ditionem aliquam
habere permittimus, adeo ut nisi ab ab-
bate fuerit invitatus, nec missarum so-
lemnia ibidem celebrare praesumat. Sa-
cerdotes et clerici de quacumque Ec-
clesia, si venerint ad habitandum in con-
gregatione fratrum, aut monachicum sus-
cipiendi habitum, statim recipiantur,
nec a quolibet prohibeatur. Nec praesu-
mat quisquam eidem monasterio, et cellis,
vel possessoribus, vel rebus eius violenter
incumbere, vel quamlibet malitiae iactu-
ram inferre; sed omni tempore idem lo-
cus cum pertinentiis libere et quiete sub
apostolicae sedis protectione servetur. Si
quis autem huius nostri apostolici privi-
legii constitutionem temerare praesump-
serit, nisi digne emendaverit, honoris
sui dignitatem amittat, et alienus a cor-
pore et sanguine Domini nostri Iesu
Christi fiat, et cum diabolo et eius mi-
nistris aeterno incedio damnatur. Qui
autem iuste et pie haec observaverit, be-
nedictionis gratiam plenissime a Domino
consequatur, et aeternae vitae particeps
esse mereatur (1).

(1) Vide in Stephano II et Paschali I alia huius
generis diplomata.

Scriptum per manus Stephani primi-
cerii anno pontificatus domini Stephani
summi pontificis septimi...

Script. circa annum Dom. 930,
pontif. Stephani anno 2.

IOANNES XI

PAPA CXXVIII

Anno aerae Christi comm. DCCCCXXXI.

Ioannes XI Sergii III successor, ex
Marotia Scorto (1), Widonis Tusciae mar-
chionis potentia pontifex constitutus est
post Stephani VIII obitum. Sedit annos IV,
menses X (2). Fuit autem temporibus
Constantini Porphyrogeniti in Oriente,
Henrici Aucipis in Occidente imp. In
custodia ab Alberico fratre detentus obiit
ineunte mense ianuario anni 936: enim
menses X supra annos IV illi tributū nu-
mero rotundo computati intelligendi sint.

Confirmatio privilegiorum et metropolitici
iuris sanctae Toletanae Ecclesiae (3).

SUMMARIUM

Prooemium. — Confirmatio honorum. — Ana-
thema contra molestiam huic Ecclesiae in-
ferentes.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, dilectis-
simo in Domino Iesu Christo filio Raymundo
venerabili episcopo sedis Tolosae, tulaque
successoribus in perpetuum.

Convenit apostolico moderamini pia
religione pollutibus, benivola compas-
sione succurrere, et poscentium animis
alacri devotione impartiri consensum: ex
hoc enim lucri potissimum praemium
apud conditorem omnium reponitur Do-
minum, quando venerabilia loca opportune

(1) Si fides Luitprando lib. 2, cap. 13. (2) Iuxta
Vignolii Catalogos, in quorum primo mendose no-
latur m. IV, d. X, septemque alios ex Crit. Ba-
ron. praefixis, Chronica, Chronologosque fere
omnes. (3) Ex Archiv. S. Stephani Tolosae edi-
dit Guillelmus de Catei Comment. Linguadoc. lib. v.

ordinata ad meliorem fuerint sine dubio
statum perducta. Igitur quia vestra dilectio
nostro apostolatu humiliter postulat a
nobis: quatenus concedamus, et confir-
memus tibi iam dicto episcopo ecclesiam
protho-martyris Stephani, et Sancti Sa-
turnini, et Sanctae Mariae, quod vocatur
Sedis Tolosae, cum omnibus fundis, et
casalibus, vel adiacentiis eorum, hoc est,
casis, vineis, terris et sylvis, atque villis,
campis, pratis, pascuis, salictis, arboribus
pomiferis, fructiferis vel infructiferis di-
versi generis, puteis, fontibus, rivis, aquis,
aquarumque decursibus, molendinis, pi-
scationibus, nec non et salinarum filas
cultum vel incultum, una cum servis
et ancillis, colonis et colonabus ibidem
pertinentibus, et cum omnibus supra-
scripto episcopo (1) generaliter et in in-
tegro pertinentibus, situm in comitatu
Tolosano, tibi atque successoribus tuis
detinendum, emissa praeceptione conce-
dere et confirmare deberemus; inclinati
precibus tuis per huius privilegii seriem
suprascriptum episcopum (2) cum omnibus
fundis, et casalibus suis, vel cum omnibus
pertinentiis, et adiacentiis, ut superius
legitur, a praesenti quinta indictione, et
usque in perpetuum tibi, tuisque succes-
soribus concedimus, et confirmamus de-
tinendum. Insuper decernimus, ut nullus
episcopus in illis partibus habeat licentiam
in toto sine episcopi tui quamlibet ordi-
nationem facere, nisi fuerit tuo consensu.
Quapropter statuentes, apostolica censura
sub divini iudicii obtestatione anathematis
interdictum, ut nulli unquam nostrorum
successorum pontificum, vel aliae cuiuslibet
magnae personae contra te, successoresve
tuos aliquam molestiam, aut damnum
facere liceat, sed potius autem in usu, et
utilitate tui episcopii in perpetuum maneat.
Si quis autem temerario ausu contra huius
nostrae apostolicae praeceptionis paginam
a nobis promulgatam agere praesumpserit,
aut in suprascripto episcopo consecra-

(1) *Legit* episcopatu, vel episcopo. (2) *Legit*
episcopatum, vel episcopium.

tionem fecerit, nisi tuo fuerit consensu,
aut aliquam rem ipsius episcopii minuire
voluerit, sciat se iudicio humilitatis nostrae
per auctoritatem Dei omnipotentis, et
beatorum apostolorum Petri et Pauli
anathematis vinculo ligatum, et cum dia-
bolo, et omnibus impiis, quorum ignis
non extinguetur, et vermis non morietur,
sine fine damnatum, nisi ad plenam emen-
dationem festinare studuerit. Qui vero
custos et observator extiterit huius nostri
apostolici privilegii, in omnibus benedi-
ctionis gratiam et misericordiam, vitamque
aeternam a misericordissimo Domino no-
stro consequi mereatur in saecula saeculo-
rum. Scriptum per manus Stephani no-
tarii, et sacri scrinarii Lateranensis palatii
in mense, et indictione quinta. Bene
valete (1).

Script. mense maio anno Domini 932,
pontif. Ioannis anno II.

LEO VII

PAPA CXXXIX

Anno aerae Christi comm. DCCCCXXXV.

Leo VII, italus, patria romanus, ordinatus
est ante diem 9 mensis ianuarii, anno 936.
Sedit annos III, dies X (uti conveniunt
praeter alios auctores quatuor a Vignolio
editi catalogi), imperantibus in Oriente
Constantino Porphyrogenito, in Occidente
vero Othone Magno Henrici filio imp.
Obiit circa diem 18 iulii anni 939, se-
pultusque est ad Sanctum Petrum.

(1) Guillelmus de Catei Comment. Linguadoc.
lib. v, a nobis suprarclatus, privilegium hoc Ioanni
PP. VIII tribuit, Raymundum I Tolosanum epi-
scopum imperante Carolo Calvo vixisse existimans:
at illud fortasse non advertit Ioannem VIII a mense
decembri anni 872, quo iam currebat sexta in-
dictio, pontificatum perduxisse ad finem anni 882,
indictione I. Quare nos Sammarthanos sequentes,
qui Raymundum circiter anno 931 sedem Tolosa-
nam obtinuisse asserunt, privilegium Ioanni XI
reddimus, in cuius anno 2 cecidit quinta indictio.

Libera sit pe-
nes monachos
abbatis ele-
ctio.

Liberum quo-
que eisdem sit
ordinationes a
quo maluerint
episcopo sus-
cipere.

Poenae contra
inobservantes.

An. C. 931

Prooemium.

Anathema
contra mole-
stiam huic Ec-
clesiae infe-
rentes.

An. C. 935

I.

Decretum, ne foeminae ingrediantur coenobium S. Martini Turonensis nisi orationis causa (1).

SUMMARIUM

Exordium. — S. Martini Turonensis episcopi encomium. — Populorum frequentia ac devotio ad eius reliquias. — Foeminae vero intra ambitum monasterii nunquam habuerunt accessum. — Haec regula postmodum collapsa est. — Romana Ecclesia caeterarum Ecclesiarum utilitati debet invigilare. — Commonitio ad abbates ne foeminas intra muri ambitum commorari, sed nec ingredi quidem nisi orationis causa permittant. — Anathema contra inobservantes.

Leo episcopus servus servorum Dei, glorioso principi Francorum filio nostro, Hugoni videlicet abbati Beatissimi Martini, et perpetuis successoribus in perpetuum.

Exordium.

Conditor universitatis, atque dispositor Christus Dominus per sacrosanctum suae incarnationis mysterium universalem Ecclesiam sibi copulare dignatus est: diversos vero sanctos in eadem Ecclesia, quasi diversa in uno corpore membra disposuit, et unumquemque, prout interno eius consilio placuit, in ipsius Ecclesiae corpore, cuius ipse caput fieri dignatus est, mirabiliter ordinavit. Quosdam excellentius decorans, ut sicut membra in corpore quaedam honestiora sunt, et suis officiis apta, ita et in Ecclesia, vel excellentior, vel inferior quisque vices suas ipso auctore disponente convenienter expleat, ut scilicet iuxta Apostolum stella differat a stella in claritate. At vero inter eos, quos divina dispensatio sublimius exexit, praedictus beatissimus Martinus Turonicae sedis archiepiscopus non mediocriter effulget; cuius videlicet gloriam universalis christianitas attestatur, quae illum divino instinctu quodam speciali affectu communiter amat, ita ut nusquam alio post sanctorum apostolorum limina, de tam longinquis, ac diversis nationibus confluant

S. Martin Turonensis episcopi encomium.

(1) Ex Dacherii Spicileg. edit. anno 1723 tom. III, pag. 373.

oratores, sicut faciunt ad ipsius venerabile sepulchrum. Nam et ipse sacer locus, ubi quiescit in magna reverentia, specialiter ab antiquis diebus non solum apud vulgares, sed et apud excellentissimos reges ac principes fuit, sicut nonnulli vestrum videndo sciunt. Ut enim audivimus nulli unquam foeminae intra ambitum monasterii etiam sub tempore paganorum permittebatur accessus: cum vero necesse fuit, ut propter illorum incursionem in civitate collocaretur, plangebant sui cultores, qui non valebant eum sic in tanta reverentia ut olim venerari, nec mulierum prohibere concursum: ob quod etiam iuxta eius basilicam fundari murum studuistis, ut ita, vel ab incendio defendi, vel in pristina honestate constet ipse locus haberi. Sed res in contrarium versa est, quia per occasionem castelli mulieribus, et impudens, et libera conversatio est; cum tamen hoc nil aliud facit, nisi sola negligentia, et tepor servitorum eius. Si quidem veniet et dies iudicii, et unusquisque in suo ordine insurget, et manifestum erit, per quos religio sit erecta, vel per quos neglecta. Dolendum nobis est tempora iam periculosa venisse, et sic apparet caritatem apud multos refrixisse, iniquitatem vero nimium superabundasse. Verum quia sancta Ecclesia beato Petro apostolorum principi specialiter commissa est, et per eum successoribus eius, necesse est, ut quisque nostrum, prout Deo largiente potuerit, eiusdem Ecclesiae, quousque indiget, utilitatem per aliquam auctoritatem sustentet. Et ideo videtur nobis, ut vestram negligentiam, quae est erga cultum illius loci sanctissimi, per nostrum interdictum commoneamus.

Itaque in primis obsecramus in Domino, ut tu abbas excellentissimus Hugo, et ipsius coenobii praepositi, curam summo- perere adhibeatis, quatenus per totum vesteris muri ambitum usque ad viam, quae iuxta latus basilicae aquilonare vergit, nulla, postquam hanc epistolam videritis, foemina licentiam habeat commorandi,

Populorum frequentia ac devotio ad eius reliquias.

Foeminae vero intra ambitum monasterii nunquam habuerunt accessum.

Haec Regula postmodum collapsa est.

Romana Ecclesia caeterarum Ecclesiarum utilitati debet invigilare.

Commonitio ad abbates ne foeminas intra muri ambitum commorari, sed nec ingredi quidem nisi orationis causa permittant.

Anathema contra inobservantes.

sed nec intrandi quidem, nisi solius causa orationis. Si quis vero de ministris hoc apostolicum interdictum neglexerit, aut aliqua foemina intrare praesumpserit, tamdiu excommunicatus sit, quousque promissa emendatione absolvi mereatur. Sin autem, quis per audaciam et contem- ptionem ad hoc transgrediendum pertinax extiterit, illum prorsus, vel illam excom- municamus. Observantibus haec gratia, et pax Christi per suos apostolos et beati Martini preces multiplicetur. Scriptum per manum Theodori notarii, et scrinariii sanctae romanae Ecclesiae in mense ianuario, et indictione undecima, Ludovico Francorum rege....

Script. mense ianuario anno Domini 938, pontif. Leonis anno III.

II.

Privilegium monasterio Floriacensi concessum quo eius bona, iura, et immunitates omnes confirmantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — S. Benedictus monachorum pater et dux. — Monasterium Floriacense ordinis S. Benedicti caput. — Causae concessionis privilegii huius. — Monasterium a cuiuscumque potestate praeterquam regis Francorum eximitur. — Abbas a nemine inibi intrudatur. — Sed eum sibi monachi pro libito per suffragia eligant. — Anathema contra monasterii quietem, abbatis ordinationem etc. quoquomodo perturbantes. — Confirmatio villarum, rerumque omnium monast. hactenus donatarum. — Rex et episcopus solum habeat facultatem invigilandi, ut optimus semper abbas eligatur. — Elapsa regulari disciplina in monasteriis O. S. B. monachi ad Floriacense decedere possint, donec illa suis in monasteriis restituatur. — Firmitas privilegii huius. — Absolutio peccatorum eis concessa qui in bono monasterio huic fuerint adiumento. — Anathema in contrariantes.

(1) Ex Archiv. Floriacensi edidit Mabillon. in appendice tom. III Annal. Benedict.

Leo episcopus servus servorum Dei, Odoni religioso abbati venerabilis monasterii Sancti Benedicti, qui et Floriacensis, in quo ipse requiescit in corpore, ac per te in eodem monasterio venerabilis tuis successoribus in perpetuum.

Exordium.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollentibus benigna compassione succurrere, et poscentium animis alacri devotione assensum impertiri: ex hoc enim lucri potissimum praemium apud conditorem omnium Deum obtinere confidimus, dum venerabilia loca nostro fuerint adminiculo reparata. Et in hoc debemus omne studium habere, ut quia nostris peccatis exigentibus, rerum ordo nimis turbatus est, illum, in quantum Deo largiente possumus, sustentare curemus. Inde ergo valde gavisus sumus, quia praedictum coenobium beatissimi Benedicti, qui est pater et dux monachorum, reflorescere ad normam monasticae religionis audimus: nam cum ille monasticus ordo nimium ubique sit imminutus, spes nobis inest, quia, si in illo coenobio, quod est quasi caput et principium, observantia regularis refloruerit, caetera circumquaque posita quasi membra convalescant. Ut enim ait Apostolus: Gaudente uno membro, reliqua membra congaudent; sic e contra: omne caput languidum, et omne cor moerens: a planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas (a). Ut ergo vestrae conversationis propositum sicut certa verissimaque relatione comperimus, quod filius noster Odo venerabilis abbas in hoc monasterio, et venerabilis vir, Hugo videlicet dux Francorum, ibidem nuper stabilierunt, alacrius et securius in regulari disciplina proficiat, omnimodis loco illi favere ac suffragari nostra apostolica admonitione, ac auctoritate permanere decrevimus... Itaque per illam auctoritatem et potestatem, quam Christus Dominus noster in beato Petro apostolorum principe rectoribus Sanctae Ecclesiae concessit, per eius quoque apostolicae

S. Benedictus monachorum pater et dux.

Monasterium Floriacense ordinis S. Benedicti caput.

Causae concessionis privilegii huius.

Monasterium a cuiuscumque potestate praeterquam regis Francorum eximitur.

(a) Isai. I. 5.

nostrae auctoritatis... constituimus, atque ordinamus, ut numquam locus ille, aut res quaelibet ad ipsum pertinentes sub alicuius potestate, nisi tantum regi submitatur, neque ipse rex vel aliquis princeps unquam ipsum locum tradat aut episcopo, aut canonico, vel alicui abbati, sive laico homini, aut cuilibet personae ad dominandum, sed, sicut praedictus pater Benedictus constituit, tale post discessum supradicti abbatis Odonis monachi habeant, qualem omnis congregatio, vel minima pars saniori consilio secundum Deum elegerint, sive de ipsa congregatione, sive de alia qualibet monastica fraternitate fuerit. Si autem, quod absit, talem personam eligere maluerint, qui vel per munus, vel per cupiditatem inanis gloriae praesse voluerit, hoc per nomen Domini, et sanctae Genitricis eius, in cuius honore locus ipse dedicatus est, nec non beati Petri omnium Ecclesiarum principis omnimodis prohibemus, et quicumque, vel de ipsis monachis, vel de quolibet ordine qualiscumque persona, aut in ordinando abbate, aut in laesione rerum, sive in detrahenda, vel impedienda conversatione, quam novelli fratres tenere visi sunt, contrarius existerit, hunc sub anathematis vinculo innodamus, donec humiliatus respiscat. Villas vero, quas in opus fratrum per testamenti auctoritatem ab antiquis constat esse decretas, idest ipsam vallem totam, et Caput-Cervium, et Everam, et Arminicursum, et Diacum, atque Toriacum, et Sarmaciola, vel quod apud stampis habere videtur, et Vinolium, sive caetera quaecumque in praedicto testamento continentur, ita sibi communiter fratres habeant, ut nec ipse abbas, nec aliqua persona in potestate alterius quidquam dirigere possit. In ordinando autem abbate, tam rex, quam episcopi, vel boni principes, vel laici, hanc potestatem iuxta beati Benedicti praeceptum habeant, ut pravorum non permittant praevalere consensum, sed talem constituent, qui secundum regulam, et reli-

gias praedictorum Patrum consuetudines praesse studeat. Quia vero iam dictus ordo nimis pene ubique erat praevicatus, et nonnulli fratres in quibusdam coenobiis ingemiscunt, quod nec ipsi absque proprietate conversari, vel alios habere volentes, emendare non possunt; visum nobis est, ut hanc licentiam tribuamus, quod eis, qui voluerint studio meliorandae vitae ad ipsam ducem monachorum confugere, a suis abbatibus non negetur, sed tandiu liceat illis permanere iuxta consuetudinem, quam invenerint, apud fratres praedicti coenobii, quousque in suis monasteriis ordo regularis florere videatur. E contra permittimus, ut si alicui de... onerosa conversatio fuerit, ut suo potius detrimento... discedat, ut non alios inquietet. Caeterum immunitas... auctoritatis nostrae constituta sic illibata in omnibus locis... potestatis persona familiam distringere, aut res ipsas usurpare, aut inquietare praesumat. Verum ut haec omnia firmiter teneantur, quicumque adiutores ipsius coenobii fraternitatis in bono fuerint, hos, quantum nobis potestas a Deo per B. Petrum collata est, sicut sanctae Ecclesiae fideles, si emendare voluerint, absolvimus. Illos vero, qui contrarii quolibet modo extiterint, sub anathematis vinculo, ut iam dictum est, nisi respuerint usque in diem Domini obligamus. Pax, et gratia Christi observantibus multiplicetur. Scriptum per manum Theodori notarii, et scrinariii sanctae romanae Ecclesiae in mense ianuario, indictione xi. Bene valete. Datum v idus ianuarii per manum Nicolai primicerii summae apostolicae sedis, anno Deo propitio pontificatus, et universalis VII papae domini nostri Leonis pontificis in sacratissima sede beati Petri apostoli III, in mense, et indictione suprascripta.

Dat. die 9 ianuarii anno Domini 938, pontif. Leonis anno III.

Eloppa regulari disciplina in monasteriis O. S. B., monachi ad Floriacense decedere possint, donec illa suis in monasteriis restituantur.

Firmitas privilegii huius.

Absolutio peccatorum eis concessa qui in bona monasterio huius fuerint adiumentum.

Anathema in contrariantes.

Abbas a nemine sibi intrudatur

Sed eum sibi monachi pro libito per suffragio eligant.

Anathema contra monasterii quietem, abbatis ordinationem etc., quoquomodo perturbantes.

Confirmatio villarum, terrarumque omnium monasterii hactenus donatarum

Rex et episcopus solum habeant facultatem invigilandi, ut optimus semper abbas eligatur.

III.

Donatio monasterii Sancti Erasmi Romae in monte Caelio, aliorumque bonorum Sublacensi coenobio (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Causa donationis. — Monasterium S. Erasmi cum omnibus suis pertinentiis. — Quas enumerat. — Concedit monasterio Sublacensi in perpetuum. — Exemptio a cuiuscumque molestia. — Poenae in perturbatores.

Leo episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Leoni monacho presbytero, atque abbati venerabilis monasterii Sancti Benedicti apud Sublacum, sanctaeque tuae congregationi, successoribusque tuis eiusdem monasterii in perpetuum.

Exordium.

Creditae speculationis cura impellimur, nec non christianae religionis ardore pro studio divini cultus permovemur, pro venerabilium locorum stabilitate, atque Deo servientium securitate anxios esse, ut hoc proveniente pio labore animae Christo dicatae, quae se illi diebus et noctibus servire decreverunt, imperturbate perseverent, nec non illae permaneant firmae, quae a christianis in Dei laudem constructae sunt. Quia igitur monasterium Sancti Christi martyris Erasmi, quod in hac civitate romana in Caelio monte constructum est, omnino iam elapso tempore congregatione servorum Dei nudatum esse constat, et solitudine nullo in eo, aut praeposito, aut monacho habitante, praevimus interventu nostri dilecti spiritualis filii Alberici gloriosi principis, et senatoris, praedictum monasterium sancti Erasmi vobis committere, et eidem vestro monasterio Sublacensi sociare pro refugio et utilitate congregationis fratrum in eodem venerabili loco laudes Domino Deo nostro exolverentium. Decernimus in perpetuum, ne, quod absit, a persecutione paganorum, vel ab iniquis hominibus supradictum monasterium Sancti Benedicti destruat: ideo iam dictum monasterium Sancti Erasmi cum cellis, domibus, aliisque aedificiis,

Monasterium S. Erasmi cum omnibus suis pertinentiis.

(1) Ex Archiv. Vatic.

parietinis suis, in circuitu eius, una cum hortis, terris, sementalibus, olivetis, arboribus fructiferis et omnibus suis pertinentiis, situs Romae in regione secunda, ante venerabilem sancti Christi prothomartyris Stephani ecclesiam in praedicto Caelio monte, inter hos affines. A primo latere est curtis Gregorii integra, et via publica, et domuncula Petri Ioannis, et domuncula plurium hominum, aliorumque aedificiorum cum cripta, et terra sementaria, vulgo appellata Centum Scutorum: a secundo latere terra sementaria Leonis religiosi presbyteri, et via publica, quae ducit ad Decennias: a tertio latere terra sementaria haeredum Hadriani, quondam de Balneo Neapolitano, et hortum vineatum Sergiae nobilis foeminae: a quarto latere est domuncula oratorii Sanctorum Cosmae et Damiani: e via publica pars confinium monasterii Sancti Erasmi cum omnibus ad se pertinentibus, tam intus, quam extra, et circa se, seu ubicumque posita fuerat una cum casali, quod appellatur Quintum, omnibusque suis pertinentiis in integrum a praesenti undecima indictione vobis, vestrisque successoribus eiusdem monasterii abbatibus concedimus, et confirmamus in perpetuum cum timore Dei regendum, et detinendum ad usum, et utilitatem praedicti monasterii Sublacensis. Pro quo sub divini iudicii obtestatione promulgantes decernimus, ut nulli unquam nostrorum successorum, pontificum, aut cuiuscumque dignitatis persona, aut conditionis sit, audeat a vestra iurisdictione auferre aut aliquam laesionem inferre, quovis ingenio, seu argumento, quin potius in iurisdictione vestri monasterii stabiliter possidenda permaneant. Si quis autem id praesumpserit, sciat se anathematis vinculo innodatum, atque a regno Dei alienum, nisi respuerit, et cum diabolo, eiusque atrocissimis poenis, et cum Iuda traditore Domini Dei et Salvatoris nostri Iesu Christi aeterno igne comburendum, et in voraginem, tartareumque chaos demergendum cum im-

Quas enumerat.

Concedit monasterio Sublacensi in perpetuum

Exemptio a cuiuscumque molestia.

Poenae in perturbatores

piis se sciat. Qui vero pio intuitu custodes et obediens observatores huius nostrae salutiferae praeceptionis extiterint, benedictionis gratiam, et caelestis retributionis mercedem a iusto iudice mereantur. Scriptum per manum Leonis sanctae romanae Ecclesiae scrinari in mense februario, suprascripta indictione undecima. Bene valete. Datum quinto idus februarii per manum Nicolai primicerii, pontificatus anno tertio.

Dat. die 9 februarii anno Domini 938, pontif. Leonis anno III.

IV.

Ad Gherardi Lauriacensis Ecclesiae archiepiscopi consultationes respondet Leo PP., variosque abusos, qui adversus veterum rituum puritatem obrepserant apud Gallos et Germanos, emendari iubet (1).

SUMMARIUM

1. Diversitas rituum in Ecclesia ex eo sequitur, quod non omnes pari modo apostolicas servant traditiones. — Hinc fit scandalum populis. — Facile posset tolli, si episcopi temporalia non quaererent. — Gerardus Lauriacensis archiep. quare Romam venerit. — Quae cura sedis apostolicae pro observantia canonum caeteris in provinciis. — 2. De auguratoribus, incantatricibus et maleficis. — De exhortationibus ad poenitentiam trahendi. — Nisi respuerint, statutus per leges poenis in eos animadvertendum. — 3. De formula *Pax vobis et Dominus vobiscum*, quando ab episcopo dicenda. — Tenendus in hoc Ecclesiae romanae mos. — 4. Orationem dominicam non adhibendam in benedictione ciborum. — 5. Apostoli eam solummodo in sanctificatione corporis et sanguinis I. C. cantabant. — De matrimonio non celebrando ubi spiritualis affinitas intercedit. — 6. A presbyteris non accipiendam uxorem. — 7. A chorepiscopis non faciendas ordinationes. — 8. De his, qui coniunctas sibi mulieres tertio vel quarto gradu consanguinitatis in uxores ducunt. — 9. De vastatoribus Ecclesiarum. — Obedientia Gerardo sedis apostolicae vicario praestanda. — Commendatio Leonis PP. ad Eberardum ducem Bavarorum pro Gerardo Lauriacensi.

(1) Ex tom. XI Concil. pag. 821.

Leo episcopus servus servorum Dei, regibus, ducibus, episcopis, abbatibus, comitibus, pari etiam modo Egilolpho Iuvanensis, Isingrimo Ratisponensis, Lamberto Prisingensis, Wisundo Sebonensis Ecclesiae venerabilibus episcopis et caeteris per Galliam, Germaniam, Bavariam, Alemanniam commorantibus.

Si instituta ecclesiastica, ut sunt a beatis apostolis tradita, integra vellent servare Domini sacerdotes, nulla diversitas in ipsis ordinibus et consecrationibus haberetur: sed dum unusquisque non quod traditum est, sed quod visum fuerit, hoc existimat esse tenendum, inde diversa in diversis locis, vel ecclesiis, aut teneri, aut celebrari videatur. Hac de re sit scandalum populis, dum multa in vestra provincia contra canones ecclesiasticos, decretaque maiorum usurpare videntur; quae quidem possent facile rescari, si episcopi in his non viderentur auctores: qui saecularibus intenti, humanum favorem captantes, religionem violant, ordinesque corrumpunt. Nos si quidem divinis praeceptis, et apostolicis incitatur monitis, ut pro omnium Ecclesiarum statu, impigro vigilemus affectu. Idcirco fraternitati vestrae cognitum facimus, quod Gerardus sanctae Lauriacensis Ecclesiae archiepiscopus, causa orationis ad limina veniens apostolorum, nostram apostolicam praesentiam visitare, et benedictionis gratiam a nobis percipere sollicitè studuit: multa quae reprehensione digna sunt, nostris auribus lacrymosis vocibus intimavit: tota cordis intentione a nostra apostolica auctoritate, de his, quae contra canonum regulam, et decreta maiorum in vestris geruntur provinciis, quaerens consilium. Scitis enim, quod ab ipso Domino beato Petro principi apostolorum, eiusque vicariis, omnium Ecclesiarum cura commissa est, veritatis voce dicente: Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam (a): cui etiam proprias oves commendavit, dicens: Si diligis me, pasce oves meas (b). Et idcirco pro universis Ecclesiis sollicitudinem

(a) Matth. 26. (b) Ioann. 21.

Diversitas rituum in Ecclesia ex eo sequitur, quod non omnes pari modo apostolicas servant traditiones.

Hinc fit scandalum populis.

Facile posset tolli, si episcopi temporalia non quaererent.

Gerardus Lauriacensis archiep. quare Romam venerit.

Quae cura Sedis Apostolicae pro observantia canonum caeteris in provinciis.

gerimus, et veluti in specula positi, quid per totius orbis provincias geratur, vigilantia cura insistimus. De quibus ergo apostolicam sedem consuluit, et qualia nos ei responsa dedimus, per hos nostros apices vobis intimare curamus: eius namque interrogatio seriatim talis erat.

De auguratoribus, incantatricibus et maleficis.

2. De auguratoribus, et incantatricibus, et maleficis vario modo mortificatis a populo, si aliqua poenitentia debeat exigi. De talibus namque personis, quid veteris ac novi Testamenti pagina censeat manifestum est. In lege namque Mosayca scriptum est: Maleficos non patieris vivere (a). Similiter in Samuelis libro legitur, quia exterminavit Saul omnes Pythonissas de terra, et alia, quae enumerare longum est. Sed nos etiam tales nostris exhortationibus ad poenitentiam trahere debemus, ut magis ecclesiastico iudicio poenitendo vivant, quam gladio vindice puniantur, dicente B. Paulo apostolo: Non enim posuit nos Deus ad iram, sed in acquisitione salutis (b). Quod si ecclesiastica iudicia spreverint, humanis subiaceant legibus. Meminisse enim debent, a Deo potestates fuisse concessas, et ad vindictam noxiorum gladium fuisse permissum, et Dei ministrum fuisse datum in huiusmodi vindictam. Et dum in talibus improbis legum exercetur auctoritas, dicente beato Innocentio, erit dictator immunis.

De exhortationibus ad poenitentiam trahendi;

Nisi respuerint, statutus per leges poenis in eos animadvertendum.

De formula Pax vobis et Dominus vobiscum, quando ab episcopo dicenda. Tenendus in hoc Ecclesiae Romanae mos.

Orationem dominicam non adhibendam in

3. Consultum est etiam, utrum episcopi *pax vobis*, an *Dominus vobiscum* pronunciare debeant. Sed non aliter per omnem vestram provinciam tenendum est, quam in sancta romana Ecclesia. In dominicis etiam diebus, et in praecipuis festivitatibus, atque sanctorum natalitiis gloria in excelsis Deo, et *pax vobis* pronunciamus. In diebus vero quadragesimae, et in quatuor temporibus, sive in vigiliis sanctorum, et in reliquis ieiuniorum diebus, *Dominus vobiscum* tantummodo dicimus.

4. Post haec consuluit: si dominica oratio in benedictione ciborum debeat

(a) Exod. 22. (b) 1. Thessal. 5. Bull. Rom. Vol. I. 50

usitari: quod fieri non oportet, quia in sanctificatione corporis et sanguinis Domini nostri Iesu Christi, hanc solummodo orationem sancti apostoli decantabant: et in Evangelio legitur, quia post coenam a Domino factam, hymno dicto, exierunt in montem Olivarum.

benedictione ciborum. Apostoli eam solummodo in sanctificatione corporis et sanguinis I. C. cantabant.

5. Post haec interrogavit de eo, qui matrem et filiam spirituales in coniugio ducit; quod ne fiat sacri canones per omnia vetant. In canonibus Zachariae ita habetur: Ut presbytera, diacona, monacha, vel etiam spirituali commatre aut spirituali filia nullus utatur. Nam qui huiusmodi opus perpetravit, sciat se anathematis vinculo innodatum, et Dei iudicio condemnatum, atque a sacro corpore et sanguine Domini nostri Iesu Christi alienum: et quicumque sacerdotum eius communicare praesumpserit, eorum iudicio condemnatus, sacerdotii sui honore privetur.

De matrimonio non celebrando ubi spiritualis affinitas intercedit.

6. Dehinc intulit lamentabile, et nimis lugendum, ut Domini sacerdotes publice ducant uxores, etsi filii eorum valeant promoveri. Quod scelus, quia omnis sacra scriptura contradicit, quia sanctum et venerandum Nicaenum concilium vetat, ne sacerdotes cum foeminis habitare praesumant, multo magis, ne copolari, vel sociari mulieribus debeant, iuxta sacros canones modis omnibus prohibemus. In Neocaesariensi namque concilio ita habetur: Presbyter si uxorem acceperit, ab ordine deponatur; et qui in tali scelere fuerint reperti, nostra apostolica auctoritate ab omni priventur honore: filii vero eorum immunes ab eorum peccato sunt, dicente Propheta: Filius non portabit iniquitatem patris (a): et in sacro baptisate omnia dimittuntur peccata (1).

A presbyteris non accipiendam uxorem.

7. Dehinc perquisivit, si a chorepiscopo Ecclesiae debeant consecrari, aut presbyteri ordinari, vel consignatio chrismatis, et manus impositio fieri. Quae omnia a chorepiscopis ne fiant, interdiximus iuxta canonum decreta. In concilio Antiocheno capite decimo sic habetur: Qui in vicis,

A chorepiscopis non faciendas ordinationes.

(1) Neocaesar. Conc. cau. 1. (a) Ezech. 18.

et possessionibus chorepiscopi nominantur, quamvis manus impositionem episcoporum perceperint, tamen sanctae synodo placuit, ut modum proprium recognoscant, et gubernent subiectas sibi Ecclesias, ordinent etiam lectores, et subdiaconos, atque exorcistas, quibus promotiones istae sufficiant, nec presbyterum, nec diaconum audeant ordinare (1). Si quis autem transgredi statuta tentaverit, depositus, quo utebatur honore, privetur.

De his, qui coniunctas sibi mulieres tertio vel quarto gradu consanguinitatis in uxores ducunt.

8. Perquisivit etiam, si vir et mulier tertio vel quarto gradu consanguinitatis coniuncti, et inscii coniugio copulantur, postea Dei respectu compuncti, ostendunt se sacerdoti secreta confitentes peccata sua, utrum valeant eleemosynarum largitione, ac bonorum operum exhibitione purgari. De talibus enim personis in veteri et novo Testamento multa reperiuntur exempla, maxime in conciliis Gregorii, et Zachariae, in quibus haec continentur, ut consobrinam, novercam, neptem, fratris uxorem, nurum, vel etiam de propria cognatione, aut quam cognatus habuit, nullus coniugio praesumat sibi copulare. Si quis vero hoc nefario coniugio convenit, et in eo permanserit, sciat se auctoritate apostolica anathematis vinculo innodatum, et nullus sacerdos ei tribuat communionem: et si inclinatus divisusque fuerit ab illicita copula, poenitentiae submitatur, ut sacerdos loci consideraverit.

De devastatoribus Ecclesiarum.

Obedientia Gerardo Sedis Apostolicae vicario praestanda.

9. Devastatoribus autem Ecclesiarum unde inquisivit, nihil aliud scribimus, nisi quod Paulus apostolus ad Timotheum scribens ait: Argue, increpa, obsecra cum omni imperio. His vero omnibus praelibatis fraternitatem vestram monemus, per hanc nostram apostolicam iussionem, ut huic Gerardo archiepiscopo, cui vicem nostram in cunctis finibus vestris commissimus, in omnibus, quae ad ecclesiasticum ordinem pertinent, obedientes, et adiutores sitis: quatenus in una concordia persistentes, ut ecclesiastica iura, et christianitatis religio in vestris partibus, quae

(1) Antioch. Conc. can. 10.

paganorum incursione, et malorum christianorum persecutione corrupta et depravata esse videntur, Domino largiente, et beato Petro apostolorum principe cooperante, ad rectitudinis normam valeant reformari, et vos in futuro examine securi possitis audire vocem Domini dicentis: Euge, serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra in gaudium Domini tui (a).

Praeter haec Eberardo duci Bavariorum nostra auctoritate iniungimus, ut praefato Gerardo archiepiscopo in omnibus auxilium praestet, ut suae Ecclesiae status, et rectitudo, ac proprius vigor ad integrum culmen et priscum decorem suo iuvamine habeat pervenire, si Dei indulgentia, et sancti Petri etiam suorum delictorum a nobis vult accipere remissionem.

Commendatio Leonis PP. ad Eberardum ducem Bavariorum pro Gerardo Lauriacensi.

STEPHANUS VIII

ALII NONUS, PAPA CXXX.

Anno aerae Christi comm. DCCCXXXIX.

Stephanus octavus, aliis nonus, quem natione Germanum fuisse plerique omnes scribunt, Leoni VII statim subrogatus, ordinatur mense iulio anno 939 (extant enim in iv. Vignolii catalogo haec: *Huius tempore, scilicet anno dominicae incarnationis DCCCXXXIX, obscuratus est sol ab hora secunda usque ad horam tertiam mense iulii die 19, indictione XII*). Sedit itaque in pontificatu annos III, menses IV, dies XV. Quare Stephanum obiisse dicendum est die 2 vel 3 mensis decembris anno 942. Corpus eius in basilica principis apostolorum tumulatum est.

(a) Matth. xxv. 21.

An. C. 939

MARINUS II SEU MARTINUS III PAPA CXXXI

Anno aerae Christi comm. DCCCXLII.

Marinus secundus, seu Martinus tertius dictus, natione romanus, in locum Stephani papae sine mora subrogatus est. Sedit in pontificatu temporibus Constantini Porphyrogeniti in Oriente, Othonis Magni in Occidente imp. annos III, menses VI (addunt quamplurimi dies XIII, sed cum Pagius ex ipsis Agapeti successoris literis, eum pontificem iam fuisse die 15 iunii anno 946 ostendat, in Vignolii catalogus ex Cod. Vat. III sequendus videtur, in quo nonnisi anni III, m. VI assignantur). Obiit itaque Marinus circa diem 5 vel 6 mensis iunii anno 946.

Confirmatio iurium et bonorum omnium ad monasterium S. Vincentii Vulturum spectantium (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monachorum preces. — Monasterii Vulturum exemptio a iurisdictione cuiuscumque personae praeter abbatem. — Confirmatio bonorum, quae enumerantur. — Monasteria omnia cum pertinentiis ad Vulturum spectantia sub sedis apostolicae tutela recipiuntur. — Ad consecrationem ecclesiarum, et sacerdotum ordinationes peragendas quem libuerit vocandi episcopum facultatem abbas habeat. — Immunitas ab episcopali potestate. — Abbates quemcumque voluerint, possint recipere. — Chrisma a quolibet episcopo recipiant. — Sacerdotes non vocati nec missarum solemniam in monasterio celebrare possint. — Aliquid ab eo auferre, alienare, aut molestiam ullam illi inferre cuiuscumque personae sub anathematis censura interdicitur. — Abbatis electio penes monachos. — Monachorum correctio et iudicium penes abbatem. — Anathema contra privilegii huius statuta inobservantes.

(1) Ex Chronic. Vulturum. inter Rer. Italic. Script. tom. IV, part. 1, pag. 432.

Marinus episcopus servus servorum Dei, Leoni venerabili abbati ex monasterio Christi martyris Vincentii, quod situm est in partibus Samniae, territorio Beneventano, super fontem Vulturum fluminis, et pro te cunctis successoribus tuis in eodem venerabili monasterio regulariter promovendis in perpetuum.

Quoniam pia solitudine convenit nos pro universis Dei Ecclesiis semper invigilare, et tota mentis intentione venerabilium locorum integritates procurare; ideo utilitati illorum, et maxime pro quiete monachorum, optamus subsidia conferre, ut divinae misericordiae remunerationem in sidereis arcibus consequamur. Igitur quia petistis a nobis, ut monasterium Beati Vincentii martyris, una cum omnibus sibi pertinentibus monasteriis, cellis, capellis, terris, et castellis, servis, et ancillis, cum universis redditionibus suis, sub iurisdictione sanctae romanae Ecclesiae, cui Deo auctore servimus, nostri privilegii auctoritate muniremus: idcirco tibi tuisque successoribus legitimis abbatibus illud concedimus detinendum, ut nullius alterius Ecclesiae ditionibus submitatur: sed cum omnibus sibi subiectis monasteriis, et cellis, videlicet monasterium Beati Petri apostoli positum iuxta fluvium Sabbati territorio iam dicto Beneventano, monasterium Sanctae Dei Genitricis Mariae in loco Sano, monasterium Domini Salvatoris, quod positum est in Alife, monasterium Sanctae Mariae in loco Apinianici territorio Marsicano, monasterium Sanctae Mariae in Duas Basilicas, monasterium Sanctae Mariae in Castanieto, monasterium Sanctae Mariae in Palere, territorio Domo, monasterium Sanctae Mariae in Plaia, monasterium Sancti Petri in Vipera cum ipso casale Leonis, monasterium Sancti Petri in Tontole, monasterium Sancti Petri in Trite, monasterium Sanctae Mariae in Musano, monasterium Sanctae Mariae in Arole, monasterium Sancti Georgii in Salerno, monasterium Sancti Vincentii in Capua, monasterium Sancti Martini et Sanctae Crucis in monte Marsico, monasterium Sanctae Columbae in Sora, monasterium

Exordium.

Monachorum preces.

Monasterii Vulturum, exemptio a iurisdictione cuiuscumque personae praeter abbatem.

Confirmatio bonorum, quae enumerantur.

Monasteria omnia cum pertinentiis ad Vulturansensem spectantia sub Sedis Apostolicae tutela recipiuntur.

Ad consecrationem ecclesiarum, et sacerdotum ordinationes peragendas quemlibet vocandi episcopum facultatem abbas habeat. Immunitas ab episcopali potestate.

Abbas quemcumque voluerint, possint recipere.

Chrisma a quolibet episcopo recipiant.

Sacerdotes non vocati nec missarum solemniam in monasterio celebrare possint.

Aliquid ab eo auferre, alienare, aut molestiam ullam illi inferre, cumque personae sub anathematis censura interdicitur.

Sancti Mauri et Sancti Valentini in Atine, monasterium Sancti Donati cum inclitya valle Sorana. Haec omnia, et cum omnibus sibi iure pertinentibus rebus sub tutela sedis apostolicae (a), nostra ita recipimus, ut quamlibet christianitatem indigentes in praefato venerabili monasterio, qualis episcopus ad invitandum volueritis, habeatis omnimodo potestatem. Similiter ad Ecclesias consecrandas, et ordinationem de sacerdotibus et diaconibus per tempora faciendam, et de omni gradu ibidem adimplendum. Protestamus etenim, ut nullus episcopus debeat exinde sacerdotem, vel diaconum ad suam synodum provocare, nisi sua fuerit propria voluntas, aut abbatem, vel monachos, quoquomodo iudicare, vel excommunicare. Volumus, et apostolica iniungimus auctoritate vobis, vestrisque supradictis abbatibus de quacumque Ecclesia sacerdotes, vel clericos, si venerint ad habitandum in congregatione fratrum, sive monasticum suscipiendi habitum se contulerint, statim recipiantur. Chrisma vero a quali episcopo voluntas fuerit impetrandi, liceat semper, secundum quod diximus, sub apostolica nostra potestate. Et omnem cuiuslibet Ecclesiae sacerdotem in praefato venerabili monasterio quamlibet ditionem habere, praeter sedem apostolicam prohibemus, ita ut nisi ab abbate monasterii fuerit invitatus, nec missarum solemniam ibidem celebrare praesumat. Statuentes apostolica insuper censura, sub divini iudicii obtestatione, sed et validis, atque atrocioribus anathematis interdictionibus prohibemus, ut nullus unquam praesumat cuiusque dignitatis praeditus potestate, vel in eodem venerabili monasterio, vel eius causis incumbere, aut de rebus, et possessionibus, vel Ecclesiis subiectis, vel quicquid de his, quae eius esse videntur, quoquomodo auferre, aut alienare, sed nec quamlibet malitiam, aut iacturae molestiam ibidem, sive pacis sive barbarici temporis aliquo modo inferre, dum praefatum perenniter,

(a) Adde et.

ut dictum est, monasterium firma stabilitate decernimus sub iurisdictione sanctae romanae Ecclesiae permanendum. Promulgantes nempe, et hac auctoritate beati Petri apostolorum principis coram Deo, et eius terribili examine, per huius privilegii nostri constitutionem sancimus ac decernimus, ut loca, quae a quolibet episcopo, vel abbate commutata sunt, necnon, et diversorum locorum possessiones, quae a regibus, ducibus, principibus, castaldeis, et a caeteris christianis, concessa, largita, vel oblata sunt in eodem sancto et venerabili monasterio, aut in postmodum concessa, vel oblata fuerint, ipsius iure monasterii in perpetuum permanenda statuimus: nec licentia sit, ut dictum est, et eius, vel omnibus eiusdem monasterii pertinentibus cuique magnae, parvaeque personae auferre, ut pro recto, iuxta id, quod subiectum idem venerabile monasterium apostolicis constitutis, atque privilegiis consistit, inconcusse permaneat. Et liceat eisdem monachis de sua congregatione abbatem semper eligere et liceat ipsi abbati suos iudicare monachos, non solum virile, sed et muliebre monasterium sibi subiectum. Si quis autem, quod non optamus, nefario ausu praesumpserit haec, quae a nobis ad laudem Dei nostri pro stabilitate iam dicti venerabilis monasterii statuta sunt, refragare, aut in quocumque transilire voluerit, anathematis vinculo innodatus, et cum diabolo, et angelis eius, atque Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi aeterno incendio concremandus deputetur. At vero, qui pio intuitu observator in omnibus extiterit, custodiens huius nostri privilegii constitutum ad cultum Dei respicientem, benedictionis gratiam a Domino Deo nostro misericordiosissimo multipliciter consequatur, et vitae aeternae particeps fieri mereatur. Bene valete. Scriptum per manum Hadriani scriptarii sanctae romanae Ecclesiae in mense martio, indictione secunda. Data per manum Stephani primicerii defensorum summae apostolicae sedis anno pontificatus

Abbas electio penes monachos.

Monachorum correctio et iudicium penes abbatem.

Anathema contra privilegii huius statuta inobservantes.

domini Marini summi pontificis secundi in sacratissima sede beati Petri apostoli.

Dat. mense maio anno Domini 944, pontif. Marini anno II.

AGAPETUS II

PAPA CXXXII

Anno aerae Christi comm. DCCCCXLVI.

Agapetus secundus, natione romanus, ordinatus est pontifex paulo ante medium mensis iunii anno 946. Sedit annos x, menses vi, dies x (1). Fuit autem temporibus Porphyrogeniti in Oriente, et Othonis Magni in Occidente imp. Obiit circa diem 23 mensis decembris anni 956, et sepultus est in basilica Lateranensi.

Schisma decimumquintum in Ecclesia romana invecum per Octavium clericum, et urbis patricium, qui postea fuit Ioannes XII.

I.

Confirmatio privilegiorum, quae Marinus II papa Fuldensi monasterio concessit (2):

SUMMARIUM

Exordium. — Hadamari abbatis preces. — Marinus II PP. simile privilegium Fuldensi monasterio concessit. — Eius immunitas a quacumque ecclesiastica iurisdictione. — Praesentia, futuraque bona eidem confirmantur. — Abbas et monachi congruis temporibus rationem sui, servataeque monasticae disciplinae sedi apostolicae reddant. — Monasterii exemptio a potestate laicali. — Decreta nonnulla pro eius quiete. — Abbatem eligendi ius penes monachos. — Anathema contra privilegii huius temeratores.

(1) Ut habetur in n Vignolii catalogo, quamvis enim in I et IV m. VII describantur, cum tamen die 2 ianuarii anni 957 Ioannem XII iam in pontificatu sedisse constat, et catalogus sequendus videtur, ne in magnam confusionem chronologicam incidamus. (2) Ex authentico edidit Ioann. Frid. Schannat inter probationes dioecesis et hierarchiae Fuldensis.

Agapetus episcopus servus servorum Dei, Hadamari religioso abbati venerabilis monasterii Domini Salvatoris, et per te in eodem venerabili monasterio successoribusque tuis abbatibus in perpetuum.

Summam gerentes sollicitudinem omnium venerabilium locorum quantum ex divino adiutorio possibilitas datur, de eorum stabilitate satagere studemus. Hoc namque studio, et divina placatur clementia, et laus Ecclesiae Christi procuratur: nam potiori et nos fiducia pro impetranda venia delictorum, aeternam pietatem audemus implorare: et ideo reverentia tua postulavit a nobis, quatenus iam dictum venerabile monasterium Domini Salvatoris a sancto Bonifacio episcopo constructum in loco qui vocatur Boconia erga ripam fluminis Fuldaha, privilegii sedis apostolicae munimine decoretur, et sub iurisdictione sanctae nostrae, cui, Deo auctore, deservimus Ecclesiae, constitutum nullius alterius Ecclesiae iurisdictionibus submittatur: de qua re piis desideriis tuis faventes, hac nostra apostolica auctoritate id, quod exposcis, effectui mancipamus secundum privilegii seriem, quod ab antecessore nostro bonae memoriae Marino huius almae sedis praesule inibi perpetualiter factum nobis ostendere sagestisti: et ideo omnem cuiuslibet Ecclesiae sacerdotem in praefato monasterio ditionem quamlibet habere, aut auctoritatem praeter sedem apostolicam prohibemus, ita ut nisi ab abbate monasterii fuerit invitatus, nec missarum ibidem solemnitate quispiam praesumat omnino celebrare: ut profecto iuxta id, quod subiectum apostolicae sedi firmitate privilegii consistit, inconcusse dotatum permaneat, locisque, ac rebus, tam eis quas moderno tempore tenet, vel possidet, quam quas futuris temporibus in iura monasterii divina pietas voluerit augere ex donis et oblationibus, decimisque fidelium, absque ullius personae contradictione firmitate perpetua perfruatur. De caetero vero hoc deliberantes, decernimus, ut congruis temporibus, nostrae sollicitudini ecclesiasticae

Exordium.

Hadamari abbatis preces.

Marinus II PP. simile privilegium Fuldensi monasterio concessit.

Eius immunitas a quacumque ecclesiastica iurisdictione.

Praesentia, futuraque bona eidem confirmantur.

Abbas et monachi congruis temporibus rationem sui.

servataque
monasticae di-
sciplinae Sedi
Apostolicae
reddant.

Monasterii ex-
emptio a po-
testate laicali.

Decreta non-
nulla pro eius
quiete.

Abbatem eli-
gendi in prae-
sentibus monachos.

Anathema
contra privi-
legii huius te-
meratores.

intimetur, qualiter religio monastica regulari habitu dirigatur, concordiaque convenienti ecclesiastico studio mancipetur, ne forte, quod absit, sub huius privilegii obtentu animus gressusque rectitudinis a verae norma iustitiae aliquo modo retorqueatur; et neque regi, neque episcopo cuilibet, vel comiti, vel aliae magnae parvaeque personae licitum sit quamlibet vim inferre, sive aliquam controversiam facere in rebus et familiis eiusdem saepedicti venerabilis monasterii.

Auctoritate nostra etiam interdicimus, ut nulla foemina inibi ingredi unquam praesumat, nemo in eodem venerabili monasterio, vel in caeteris eius locis placitum habeat, nemo servos, vel colonos ad aliquod servitium adstringat, illis tantum exceptis personis, quibus abbas ad utilitatem suae necessitatis assensum praeberit.

Eligendi sibi abbatem, quando opus fuerit, fratres inter se potestatem habeant, secundum regulam sancti Benedicti, sine ullius personae contradictione; tibiue, dilecte fili Hadamare, quia te bene eruditum, et eloquentem virum novimus, verbum Dei praedicare auctoritate sancti Petri, et concedimus, et praecipimus. Igitur statuentes apostolica censura decernimus per huius decreti nostri paginam, ut quicumque cuiuslibet Ecclesiae antistes, vel quacumque dignitate praedita persona hanc privilegii nostri auctoritatem, quam praerogativa principis apostolorum firmamus, temerare praesumpserit, nisi cito resipuerit, anathema sit, et iram Dei incurrens, a coetu omnium sanctorum extorris existat, et nihilominus praefati monasterii dignitas a nobis indulta perpetualiter inviolata permaneat apostolica auctoritate roborata. Qui autem custos, et observator huius nostri privilegii (1), benedictionem, et gratiam a Domino consequatur.

Scriptum per manus Leonis scrinariii sanctae romanae Ecclesiae in mense octo-

(1) Adde extiterit.

bris, indictione v. Datum vii kal. novembris per manum Stephani primicerii summae apostolicae sedis. Anno, Deo propitio, pontificatus domini Agapeti summi pontificis et universalis papae II in sacratissima beati Petri apostoli sede II, in mense octobris, indict. v.

Dat. die 28 octobris anno Domini 946, pontif. Agapeti anno I.

II.

Monasterium Ganderesheimense in Saxonia constructum sub protectione sedis apostolicae recipitur, variisque donatur privilegiis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium hoc sub apostolicae sedis protectione receptum a quolibet episcopali iure liberum declaratur. — Bona quaecumque ad illud spectantia eidem confirmantur. — Abbatisa a monachis eligenda, et si digna inter eas non invenitur, rex dignam aliquam abbatissam ordinandi habeat potestatem. — Anathema contra privilegii huius temeratores.

Agapetus episcopus servus servorum Dei, Windilgradi abbatissae venerabilis monasterii Ganderesheim constructi ab Ottone comite de Saxonia, aliisque suae sortis abbatissis in perpetuum.

Quoniam semper sunt concedenda, quae rationabilibus congruunt desideriis, oportet, ut devotioni conditoris piae conservationis auctoritas in privilegiis praestandis minime denegetur. Igitur quia postulavit a nobis Hathumarus venerabilis abbas, ut per eius interventum atque deprecationem vestrum monasterium Ganderesheim situm iuxta fluvium Aternam, apostolica auctoritate vobis confirmaremus, sub iurisdictione sanctae nostrae, cui Deo auctore deservimus, Ecclesiae constitutum, nullius alterius Ecclesiae iurisdictionibus submittatur: pro qua re piis desideriis faventes (per) hanc nostram auctoritatem id, quod exposcitur, effectu mancipamus, et ideo omnem cuiuslibet Ecclesiae sacerdotem in praefato mona-

(1) Leibnit. Script. Rer. Brunswic. tom. 2, p. 373.

episcopali iure
liberum decla-
ratur.
Bona quae-
cumque ad il-
lud spectantia
eidem confir-
mantur.

Abbatissa a
monachis eli-
genda, et si
digna inter
eas non inve-
niatur, rex di-
gnam aliquam
abbatissam or-
dinandi habeat
potestatem.

Anathema
contra privi-
legii huius te-
meratores.

sterio ditionem quamlibet habere auctoritate nostra, praeter sedem apostolicam prohibemus. Auctoritate namque beatorum apostolorum Petri et Pauli iubemus, ut nullus rex audeat, praeter licentiam vestram, monasterium aliquibus hominibus in beneficium dare, ut profecto iuxta id, quod subiectum apostolicae sedi firmitate privilegii consistit, inconeuisse ditatum permaneat locis, ac rebus, tam his, quas moderno tempore habet, vel possidet, quam quae futuris temporibus in iure ipsius monasterii divina pietas voluerit augere, et donis, oblationibus decimisque fidelium absque ullius personae contradictione firmitate perpetua perfruatur. Quando autem abbatissa ipsius monasterii de hoc saeculo migraverit, nulli sit licitum, aliquam ibidem ordinare abbatissam, nisi ex ipsa congregatione, si talem invenerit, quae digna Deo sit: et si fortasse ibidem inventa non fuerit, tunc rex habeat potestatem talem ibidem ordinare abbatissam quae digna Deo placere possit. Constituimus etiam per huius decreti nostri paginam, ut quacumque dignitate praedita persona hanc nostri privilegii chartam, quam auctoritate principis apostolorum firmamus, temerare temptaverit, anathema sit, et iram Dei incurrens, a coetu sanctorum omnium extorris existat, ut nihilominus praefati monasterii dignitas a nobis indulta, perpetualiter inviolata permaneat, apostolica auctoritate subnixta. Scripta per manus Stephani scrinariii sanctae romanae Ecclesiae in mense ianuario, indictione sexta. Bene valete. Datum III nonas ianuaris per manus Andreae divini respectu gratia arcarii sanctae sedis apostolicae. Anno Deo propitio pontificatus Agapeti summi pontificis iunioris papae in sanctissima sede beati Petri apostoli secundo.

Dat. die 3 ianuarii anno Domini 948, pontif. Agapeti anno II.

III.

Cluniacense monasterium in pago Matisconensi a Guillelmo I Gebennensi duce auctum sub apostolicae sedis recipitur iurisdictione, confirmatisque bonis omnibus, ac donationibus, immune a quacumque laica vel ecclesiastica iurisdictione constituitur (1).

SUMMARIUM

Monachorum preces. — Monasterii immunitas a regia, episcopali, et alia quavis iurisdictione. — Abbatis electio penes monachos ablato cuiuslibet principis consensu. — Exemptio a solutione decimarum, quae prius ad episcopum spectabant. — Matisconen. episcopi donationes confirmantur. — Confirmatio abbatiarum subiectarum. — Omnimodo earum exemptio a quacumque iurisdictione. — Confirmatio pariter honorum omnium ad Cluniacense monasterium spectantium. — Census a monasterio sedi apostolicae debitus in signum suae dependentiae. — Anathema contra inobservantes quae hoc in privilegio discernuntur.

Agapetus servus servorum Dei, dilecto filio Aymardo venerabili abbati monasterii Cluniacensis, aedificati in honore beatorum apostolorum Petri et Pauli, siti in pago Matisconensi, et per te in eodem monasterio, tuisque successoribus in perpetuum.

Convenit apostolico moderamini benevola compassione pie poscentium votis succurrere, et alacri devotione his praebere assensum. Ex hoc enim potissimum praemium a conditore omnium Deo promerebimur. Igitur quia petistis a nobis, quatenus monasterium praedictum illo statu, quo a Guillelmo duce per testamentum manere decretum est, nostra apostolica auctoritate decerneremus, sanctae romanae, cui Deo auctore deservimus, Ecclesiae subiectum esse; inclinati precibus tuis, tibi ad regendum concedimus. Itaque sit illud monasterium cum omnibus rebus, vel quas nunc habet, vel quae deinceps ibi traditae fuerint, liberum a dominatu cuiuscumque regis, aut episcopi,

(1) Ex Concil. tom. XI, inter Agapeti 2 epistolas. Edidit quoque ex Tabulario S. Dionysii Ioannes Besly in probationibus ad Historiam Ducum Pictaviensium in Guillelmo I duce Guiennae.

Exordium.

Monachorum preces.

Monasterii immunitas a regia, episcopali, et alia quavis iurisdictione.

ad Cluniacense
monasterium
spectantium.Abbas cle-
ctio penes mo-
nachos abbato
cuiuslibet
principis con-
sensu.Exemptio a
solutione de-
cimarum, quae
prius ad epi-
scopum spe-
ctabant.Matisconen-
episcopi do-
nationes con-
firmantur.Confirmatio
abbatiarum
subiectarum.Omnimodo ca-
rum exemptio
a quacumque
iurisdictione.Confirmatio
pariter bono-
rum omnium

sive comitis, aut cuiuslibet ex propin-
quis ipsius Guillelmi. Nullus ibidem con-
tra voluntatem monachorum praelatum eis
post tuum decessum ordinare praesumat;
sed habeant liberam facultatem, sine
cuiuslibet principis consultu, quemcum-
que secundum regulam sancti Benedicti
voluerint sibi ordinare: nisi forte, quod
absit, personam suis vitiis consentientem
eligere maluerint. Hoc quicumque (1) vo-
luerit, cum Dei zelo prohibeat (2). De-
cimas vero, quae olim ad vestras capellas
pertinuerunt, et per modernam quasi
authoritatem, sive licentiam, a quolibet
episcopo subtracta sunt, vobis ex integro
restituimus. Capellas autem quae iam
factae, vel faciendae inibi sint, ita manere
concedimus, ut vestris Ecclesiis nihil ex
decimis minuatur. Hoc vero quod dile-
ctus filius noster Bruno episcopus (3) de
praedictis capellis vobis concessit, ratum
et firmum esse decrevimus in perpetuum.
Praeterea quicquid ex vineis, vel culturis ad
vestram partem pertinet, partem quoque de-
cimarum ad hospitale vestrum pertinere sanc-
imus. Simul et de his rebus quas percepturi
estis. Hoc etiam quod Leobaldus ad
praedictum monasterium dereliquit. Sim-
ul et illud quod magiona, aliquibus rebus,
vel ad id monasterium pertinere debent.
Confirmamus etiam nostra apostolica au-
thoritate abbatiam Carilocensis coenobii,
quae eidem collata est monasterio. Ab-
batias S. Ioannis, atque Beati Martini in
suburbio Matisconensi sitas, nihilominus in
perpetuum constare decernimus ad praedi-
ctum locum, ut nullus episcopus vel
comes, vel aliqua persona inibi temerario
ausu quicquam ordinare praesumat sine
iussione rectoris iam dicti loci. Similiter
censemus de Celsiniacas alode Aefredi
comitis, quem filius noster Stephanus
iusta lance causam examinans, pro om-
nium remedio christianorum praelibato
delegavit loco. Praeterea villas omnes,
quae pertinent ad idem coenobium Clunia-

cense, soliditate apostolica roboramus,
Solustriacum, videlicet, Canonicas, Sene-
ciacum, Arpagiacum, Sanctum Victorem,
et Scociolas, Kaerdasemscum, Daborma-
cum, et piscatoriam, quam Osam vo-
cant, Tosciacum, et ecclesiam Sancti
Desiderii, Ambariacum, Saviniacum alo-
dum quem Engelbaldus dedit, et alodum
quem Waldo, veniens ad conversionem, de-
dit. Similiter et Amberiam, et ecclesiam
S. Abundii, quam Artaldus moriens ad
praedictum reliquit coenobium. Ecclesiam
Sancti Saturnini cum omni alode quem
Geraldus archiepiscopus dedit praedicto
coenobio. Et quia ordo monasticus sum-
mam desiderat immunitatem, ita vobis
concedimus, sicut locis sanctis tibi-
que reverentia debetur, ut nullus vestra mu-
nicipia, aut res quaslibet, sine vestro con-
sultu distringere, aut invadere ullo modo
praesumat. Sane, ad recognoscendum,
quod praedictum coenobium sanctae apo-
stolicae sedi, ad tuendum, atque fovendum
pertineat, dentur per quinquennium
x solidi. Si quis autem contra hanc no-
stram saluberrimam constitutionem resi-
stendo venire tentaverit, aut aliquid ho-
rum corrumpere conatus sit, et omnia
quae in hoc privilegio sancimus non
observaverit, sciat se sub divini iudicii
obtestatione, anathematis vinculo aeterna-
liter, nisi resipuerit, innodatum, a regno
Dei alienandum, et cum diabolo sine
fine cruciandum. Qui vero nostrae huius
saluberrimae sanctionis custos et obser-
vator extiterit, a Christo Domino benedi-
ctionem, et a sanctis apostolis mundi
iudicibus absolutionem hic et in futuro
consequi mereatur.

Scriptum per manus Leonis notarii
regionarii et scriniarii sanctae romanae
Ecclesiae in mense martio per indictionem VII.

Dat. mense martio anno Domini 949,
pontif. Agapeti anno III.

Census a mo-
nasterio Sedi
Apostolicae
debitus in si-
ngulum suae de-
pendentiae.Anathema
contra inob-
servantes quae
hoc in privi-
legio decer-
nuntur.

IV.

Confirmatio monasterii Cuzanensis, bono-
rumque omnium ad illud spectantium (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Abbatis preces pro confirma-
tione monasterii, bonorumque ad illud
spectantium. — Situs monasterii, et bo-
norum eius descriptio, quae eidem confir-
mantur. — Primitiae, decimae, oblationes-
que omnes conceduntur. — Monasterium
cum pertinentiis omnibus iuri S. R. E.
subiectum declaratur. — Eius monacho-
rumque regimen penes abbatem fore sta-
bilitur; exemptio ab aliena iurisdictione. —
Hospitalitas inibi exercenda. — Abbas de
gremio a monachis eligendus. — Vim,
molestiamve ullam monasterio inferre in-
terdicitur. — Anathema contra haec sta-
tuta inobservantes.

Agapitus episcopus servus servorum Dei, Gondefredo
religioso abbati venerabilis monasterii Sancti Ger-
mani atque Michaelis situm in valle confluenta, in
loco qui vocatur Coxano, et per te tuisque suc-
cessoribus abbatibus eiusdem monasterii in perpetuum.

Exordium.

Cum magna nobis sollicitudine insistit
cura pro universis Dei Ecclesiis vigilan-
dum, ne aliqua necessitatis iactura dispen-
dia consequantur. Igitur quia Sonarius
religiosus presbyter et monachus vice
vestra ante nostram praesentiam veniens
postulavit a nobis quatenus confirmare-
mus tibi tuisque successoribus abbatibus
supradictum monasterium in integrum
cum omnibus finibus suis, terminis, et
adiacentiis, suisque omnibus pertinentiis
in perpetuum; inclinati tuis precibus pro
omnipotentis Dei, et sancti Petri amore
iam dictum monasterium cum finibus,
et suis terminis, sicut incipit a parte
orientis, a fronte per summitatem serrae,
quae pergit de Bovaria ad iovem de Cle-
rano, et vadit ab ipso monte, qui dicitur
Laccarias, usque in monte Canigone, et
a meridie afrontat in monte Canigonis,
et descendit per serra super miliarias,
et pervenit ad crucem super curtes, deinde
ad chero Clarinto, et pervenit per sum-
mitatem de serra usque in rivo Merdario:

(1) Ex chartulario monasterii huius edidit Ba-
lulius in appendice Marcae Hispanicae.

Bull. Rom. Vol. I. 51

et ab occidente ipsa serra de chero Cla-
rinto, et pervenit in rivo Merdario, et
ducit usque in fluvium Tede, et a parte
circa afrontat in strata publica quae
dicunt ad Duas Sorores, et pervenit per
ipsa via publica usque in Litterano, deinde
subtus sancto Felicio, et pervenit usque
in alode Sanctae Mariae, et villa Tauri-
niano, cum ipsa ecclesia Sancti Fructuosi,
cum decimis, et primitiis, et ecclesiam
Sancti Martini de Clerano, et ecclesiam
Sancti Andreae, quae est fundata in villa
Castellano cum suo alode, et villam de
Torrente cum finibus, et terminis, sicut
in scripturis veridicis vestris resonat, et
valle Taresago, et curtes, et de cella
Sancti Vincentii cum suo alode, sicut in
vestris continetur scripturis, et alode To-
negale, Manzunculas, Ocenias, Tres Valles,
Lare cum ecclesia Sancti Andreae, cella
Sancti Thomae cum suo alode, ecclesia
Sancti Petri, quae est fundata in villa
Inforcadis, laguna cum sua ecclesia, et
alodiis vestris in his locis. In comitatu
Rossilonense, in villa Miliarii, in Came-
las, in Relano, in Sancto Felice, in valle
Ventosa, in monte Auriolo, in villa Insula,
in valle Lotas, in Puio Nadalino, in villa
Vineano, et in Saorla, in Arbussolas, et
in Planicolas, et Interrivos, et in valle
Molegica, in villa Orto Falguerias, in villa
Arriano, in villa Foliloliis, in Verneto,
in Corneliano, in valle Foliano, in valle
Saorra, in Torresindo, in Pino, et in
Campelias, et in Segondaniano, in Juloss,
et in Flazano, et in Angerro, et in
Enne, et in Porciliarios, et in Evole, in
Altino. Et in comitatu Cardaniense, in
villa Sallagosa, in Onzes, in Aunes. In
Fenioletense, in villa Tavernulas, in Sau-
riniano, sive in Perolas, Vallemagna
cum sua ecclesia, et in valle Stavia. In
comitatu Bergitano, in ipso villari de
Gilmari, in ipsa villa de Canes, et in
caeteris locis, ubicumque res monasterii
reiacent, et in comitatu Rossilonense,
et in valle Confluentis, et in comitatu
Cardaniense, et in comitatu Fenioletense,

vel in Bergitano, in his locis supradictis, et in comitatibus, quantum ipsum monasterium habet, et in scripturis vestris continentur, vel resonat, et in ante auxiliante Deo acquisituri estis, cum finibus, et terminis, limitibusque vestri monasterii. Simul et concedimus vobis de vestris locis primitias, et decimas, et oblationes concedimus recolligendas, iamdictum monasterium cum omnibus suis pertinentiis iuris sanctae romanae Ecclesiae, cui Deo auctore deservimus, vobis per huius privilegii seriem vestrum monasterium, et locis, seu ecclesias ubique pertinentes, et a praesenti nona indictione in perpetuum tibi, tuisque successoribus servorum Dei inibi commemorantibus coenobiticam vitam ducentibus stabilimus Dei cum timore regendum, detinendum, et securis, atque quietis sub norma, et apostolica tuitione permanendo, sed sub nullius aliae cuiusquam potestate subiicimus. Item apostolica auctoritate iubemus Christifidelibus benigne secundum Deum hospitio recipiendis. Et tu cum ab hac luce fueris subtractus, a nulla persona ibi eligatur abbas, nisi de ipsa congregatione eligatur abbas secundum Deum a praedicta congregatione. Praecipimus autem apostolica auctoritate, ut nulla magna, parvaque persona aliquam vim, aut invasionem in supradicto monasterio, aut in suis rebus unquam facere praesumat. Pro quo sub divini iudicii obtestatione, et anathematis interdictione, promulgantes decernimus, ut nulli unquam nostrorum successorum pontificum, vel nulla magna, parvaque persona, cuiuscumque ordinis sit, episcopus excommunicet, et huius nostri apostolici privilegii frangere (1). Nam, quod non credimus, qui aliter agere praesumpserit, sciat se excommunicatum, et anathematis vinculis innodatum, et a regno Dei alienatum, et in voraginem tartareumque chaos demersus cum impiis deficiat. Qui vero custos et obser-

Primitiae, decimae, oblationesque omnes conceduntur.

Monasterium cum pertinentiis omnibus iuri S. R. E. subiectum declaratur.

Eius monachorumque regimen penes abbatem fore stabilitur; exemptio ab aliena iurisdictione.

Hospitalitas inibi exercenda.

Abbas de gremio a monachis eligendus.

Vim, molestiamve ullam monasterio inferre interdicitur.

Anathema contra haec statuta inobservantes.

vator extiterit, gratiam benedictionis a Christo Domino Deo nostro multipliciter consequi mereatur. Scriptum per manus Leonis notarii regionarii, et scriniarii sanctae romanae Ecclesiae in mense decembrio per indictionem supradictam. Bene valete.

Script. mense decembris anno Domini 950, pontif. Agapeti anno v.

V.

Confirmatio bonorum et privilegiorum omnium S. Urgellensis Ecclesiae, cuius episcopi multis aliis privilegiis donatur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Wisadi Urgellensis episcopi postulatio. — Enumeratio bonorum ad Urgellensem Ecclesiam spectantium, quae eidem confirmantur. — Donatio primitiarum, et decimarum de eisdem bonis. — Exemptio clericorum huius Ecclesiae ab exteris tribunalibus. — Urgellensis Ecclesia Francorum regum privilegiis donata, quae confirmantur. — Confirmatio bonorum, quae Urgell. Ecclesia in posterum fuerit acquisitura. — Omnimoda eius exemptio a saeculari potestate. — Anathema contra violatores privilegii huius.

Agapitus episcopus servus servorum Dei, reverendissimo et sanctissimo Vuisado sanctae Oriellensis Ecclesiae episcopo, tuisque successoribus in perpetuum.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollentibus benivola compassione succurrere, et poscentium animis alacri devotione impertiri assensum. Ex hoc enim lucri potissimum praemium apud conditorem omnium Deum procul dubio promeremur, quando venerabilia loca opportune ordinata ad meliorem fuerint sine dubio statum perducta. Igitur quia postulasti a nobis quatenus supradictum episcopatum sanctae Oriellensis Ecclesiae cum omnibus suis aedificiis, seu, et villis, ecclesiis, parrochiis, casis, vineis, terris, campis, pratis, pascuis, sylvis, saletris, arboribus pomiferis, fructiferis vel infru-

(1) Ex chartulario Ecclesiae Urgellensis edidit Balutius in appendice Marcae Hispanicae.

Exordium.

Wisadi Urgellensis episcopi postulatio.

Enumeratio bonorum ad Urgellensem Ecclesiam spectantium, quae eidem confirmantur.

Donatio primitiarum, et decimarum de eisdem bonis.

Exemptio clericorum huius Ecclesiae ab exteris tribunalibus.

Urgell. Ecclesia Francorum regum privilegiis donata, quae confirmantur.

Confirmatio bonorum, quae Urgell. Ecclesia in posterum fuerit acquisitura.

Omnimoda eius exemptio a saeculari potestate.

ctiferis diversi generis, puteis, fontibus, rivis, molendinis, piscariis, aquis, aquarumque decursibus, castellis, montibus, vallibus, collibus, rupturis, adiacentisque eorum, cultum, vel incultum, necnon et pertinentiam eiusdem episcopi, scilicet Cerdaniensis pagus, Libianensis, Bergitanensis, Paliarensis quoque, atque Ribacurensis, Iestabiensis, atque Cardosensis, Anabiensis, ac Tirbiensis, et locus Sanctae Deodatae cum finibus suis, castrum etiam Sanangia cum finibus suis, Calbiciano cum finibus suis, et Feneris cum finibus suis, et Submonte cum finibus suis. Confirmamus et tertiam partem telonei eiusdem episcopi, cum pertinentiis mercati, vel cum omnibus ad ipsum episcopium ex suis omnibus locis ubicumque generaliter, et in integro pertinentibus infra supradictum episcopatum a territorio Oriellensis, Cerdaniensis, Bergitanensis, Paliarensis, atque Ribacurensis. Item et confirmamus tibi, tuisque successoribus de ipsius supradicti episcopi locis et pertinentiis primitias et decimas. Necnon et iterum stabilimus, ut nulla quaelibet persona clericis vestri episcopi consistentibus iniuste ad distractionem, aut ad iniustam legem deportare cum laicali persona praesumat. Nam quia supradictum episcopium cum omnibus rebus ubicumque sibi pertinentibus a Francorum regibus per praecepti paginam firmatum et solidatum est regali auctoritate; et nostra iterum apostolica auctoritate firmamus; ut amodo et inantea quicquid vos, vestrique successores legaliter acquisituri fueritis futuris temporibus, ex praesenti anno incarnationis D. N. Iesu Christi DCCCCLI, decima indictione, inclinati precibus vestris, per vestra regalia praecepta, et huius privilegii seriem in perpetuum vobis vestrisque successoribus confirmamus, et stabilimus detinendum, possidendum, et cum Dei timore dispensandum, atque regendum, ut nullus rex, nullus princeps, nullus comes, nullus marchio, nullus iudex, neque ulla parva, magna-

que persona aliquam vim, aut invasionem in eodem episcopio, neque in suis pertinentiis unquam facere praesumat. Pro quo sub divini iudicii obtestatione, et anathematis interdictione promulgantes decernimus, ut nullus nostrorum successorum pontificum, neque ulla magna, parvaque persona audeat, neque praesumat contra hoc nostrum apostolicum privilegium in aliquibus agere iniuste neque frangere tentet. Si quis autem, quod non credimus, in aliquibus frangere tentaverit, sciat se, nisi respuerit, auctoritate Dei, et sancti Petri apostoli, atque nostra, qui eius fungimur vicariatione, anathematis vinculis indissolubiter innodandum, et a regno Dei alienandum, et cum diabolo, et eius atrocissimis pompis, atque cum Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi incendio concremandum, et in voragine, tartareoque chaos demersus cum impiis deficiat. Qui vero custos, et observator extiterit, benedictionis gratiam, et caelestis retributionis a iusto iudice Domino nostro multipliciter consequatur, et vitae aeternae particeps esse mereatur. Amen. Bene valete. Scriptum per manus Leonis notarii regionarii, atque scriniarii sanctae romanae Ecclesiae in mense decembrio in supradicto anno, indictione supra nominata.

Script. mense decembris anno Domini 951, pontif. Agapeti anno vi.

VI.

Confirmatio bonorum ac privilegiorum omnium Rivipullensis monasterii (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monachorum preces. — Confirmatio bonorum monasterii. — Ius eligendi abbatem penes monachos. — Situs monasterii. — Omnimoda eius exemptio ab aliena iurisdictione et molestia. — Monasterium huiusmodi a Francorum regibus privilegiis confirmatum abbatum regimini committitur. — Cuiquam sub anathematis poena molestiam aut vim ullam ei inferre interdicitur.

(1) Ex chartulario monasterii Rivipullensis edidit Balutius in appendice Marcae Hispanicae.

Anathema contra violatores privilegii huius.

Agapitus episcopus servus servorum Dei, Arnulfo religioso abbati venerabilis monasterii Sanctae Mariae Virginis Dei Genitricis dominae nostrae, quod est situm in comitatu Ausona in valle Riopollensi inter duo flumina; et post te in eodem venerabili monasterio tuis successoribus in perpetuum.

Exordium.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollentibus benivola compassione succurrere, ac petentium animis alacri devotione impertiri assensum. Ex hoc enim potissimum praemium a conditore omnium Deo procul dubio promeremur, quando venerabilia loca opportune ordinata ad meliorem fuerint sine dubio statum perducta. Igitur, quia postulatis a nobis, quatenus supradictum monasterium cum omnibus suis locis, videlicet ecclesiis, parrochiis, villis, fundis, casalibus, terris, vineis, pratis, pascuis, silvis, garricis, areis, torculariis, aquarum viis, molendinis cum suis caputaquis, et suis piscatoriis, cultum, et incultum, sive etiam in his locis, et quantum in circuitu ipsius monasterii habere dinoscitur. Confirmamus vobis etc. Statuimus autem, ut quando abbas ipsius coenobii de hoc saeculo migraverit, neque a comitibus, neque a qualicumque persona pro cupiditatis pecuniae causa, neque pro qualicumque favoris inanis gloria ibidem abbas sit constitutus, sed a cunctis servis Dei eiusdem suprascripti coenobii secundum Deum, et secundum sancti Benedicti patris regulam digna persona eligatur abbas. Situm namque est supradictum coenobium territorii Ausonensis in valle Riopollensi inter duo flumina. Item etiam constituimus tibi, tuisque successoribus de suprascripti coenobii locis et pertinentiis primitias et decimas; necnon et iterum stabilimus, ut nulla quaelibet persona monachis in suprascripto vestro coenobio consistentibus iniuste inferre aut distractionem, aut ad iniustam legem deportare cum laicali persona praesumat. Nam quia supradictum monasterium ubicumque cum suis pertinentiis a Francorum regibus per praecepti paginam firmatum, et solidatum est regali auctoritate,

Monachorum preces.

Confirmatio honorum monasterii.

Ius eligendi abbatem penes monachos.

Situs monasterii.

Omnimoda eius exemptio ab aliena iurisdictione et molestia.

Monasterium huiusmodi a Francorum regibus privilegium confirmatum.

ita et nostra apostolica auctoritate, ut superius insertum est, amodo in aeterna vos, vestrique successores legaliter adquisituri fueritis futuri temporibus, a praesenti decima indictione, inclinati precibus vestris, et per suprascripta regalia praecepta, et huius privilegii seriem, ut superius missum est, in perpetuum vobis, vestrisque successoribus confirmamus, et stabilimus detinendum, et amodo dispensandum, atque regendum, ut nullus rex, nullus princeps, nullus comes, nullus marchio, nullus iudex, neque ulla magna, parvaque persona aliquod damnum, aut invasionem in eodem coenobio, neque suis pertinentiis unquam facere praesumat. Pro quo sub divini iudicii obstatione, anathematis interdicto promulgantes decernimus, ut nec magna, parvaque persona audeat, neque praesumat contra hoc nostrum apostolicum privilegium in aliquibus frangere (1) tentaverit, sciat se nisi resipuerit, auctoritate Dei omnipotentis, et sancti Petri apostolorum principis, atque nostra, qui eius fungimur vicariatione, anathematis vinculis indissolubiter esse innodandum, et a regno Dei alienandum, et cum diabolo, et eius atrocissimis pompis, atque cum Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi in aeterno incendio concremandum, et in voraginem tartareumque chaos mersus cum impiis deficiat. Qui vero custos, et observator extiterit, benedictionis gratiam, et caelestis retributionis a iusto iudice Domino nostro Iesu Christo multipliciter consequatur, et vitae aeternae particeps esse mereatur. Scriptum per manum Stephani notarii regionarii, atque scriniarii sanctae Ecclesiae romanae in mense decembrio per indictione supradicta decima. Bene valete.

Script. mense decembris anno Domini 951, pontif. Agapeti anno vi.

(1) Sic.

tum abbatem regimini committitur.

Cuiquam sub anathematis poena molestiam aut vim ullam ei inferre interdicitur.

VII.

Assignatio limitum Salisburgensis metropolis, et Lauriacensis: quarum haec metropolitana restituitur dignitati confirmatis privilegiis omnibus, quae eidem hactenus concessa sunt (1).

SUMMARIUM

Series facti. — Quae mala ex episcoporum discordia oriantur. — Revocatio causae ad pontificem. — De antiquitate pallii et archiepiscopalis dignitatis in Lauriacensi Ecclesia. — Lauriacensi Ecclesiae metropolitanae honor restituitur, in ea Gerardo residere iniungitur. — Adhortatio ad Lauriacensem et Salisburgensem archiepiscopum ad concordiam inter se conservandam. — Assignatio limitum Salisburgensis Ecclesiae. — Item et Lauriacensis. — Lauriacensis archiepiscopi vicarius sedis apostolicae. — Ius ei conceditur episcopos ubi opus fuerit constituendi. — Salisburgensis archiepiscopi depositio nisi huic definitioni acquieverit, cuius dioecesis archiepiscopi in tali casu subiecta declaratur. — Anathema contra huiusmodi decreti violatores.

Agapitus episcopus servus servorum Dei, fratri dilectissimo et reverendissimo Gerardo sanctae Lauriacensis Ecclesiae archiepiscopo, in Christo salutem.

Series facti.

1. Petitiones tuas pro renovandis sive approbandis Ecclesiae tuae privilegiis, venerabilis Fuldensis monasterii abbas Hademarus huc causa orationis veniens, cum magna benevolentia nostrae experientiae suggestit, pariterque iurgia, et disceptationes gravissimas inter te et Heroldum archiepiscopum pro utrinque suscepta in una provincia pallii auctoritate exortas, flebiliter nunciavit, quod et ipsi ex debita pastoralis cura nimio cordis mocrone dolemus; detestabiliterque profanamus. Quippe sancta et universalis Ecclesia, cui, auctore Deo, praesidemus, a religiosis atque pacatis sacerdotibus suis, et in caritate non ficta soliditatis, quasi totidem columnis innisa fulcitur; discordantibus autem et adversum se hostiliter inflante superbia animum tollentibus praesertim tantis

Quae mala ex episcoporum discordia oriuntur.

(1) Ex mss. Codice monasterii Reichersperg. deprompsit Christophorus Gerwoldus, inseruitque suo Chronico.

pontificibus velut evulsis sustentaculis caesura non sine magno periculo, et vigoris sui detrimento a proprio statu concutitur. Insuper etiam dum de foris inter vos pro pallii honore pertinaciter huiusmodi contentio exercetur, agitur, ut in fraterna emulatione decor sacerdotii intus evacuetur.

2. Inde ergo, frater, officium nostrum illud esse perpendentes, ne inimicitiarum fomite in vobis succrescente, dissidium sanctae Dei Ecclesiae atque scandalum sine consilii et utilitatis vestrae respectu diutius nutriatur, ad sequestrandam litem vestram accedimus nos arbitres tam ex sollicitudine a Domino regimine iniuncta nostro, quam amborum vestrorum amore ad hoc permoti; ita videlicet ut de praelibata conflictus vestri querimonia rationabilibus iudiciis rite iustitiae satisfaciamus, et vos omni explosa controversia in fraternam concordiam Christo moderante revocemus.

3. Notum est igitur, literisque penes nos commendatum, quibus Ecclesiarum locis dignitas pallii ab hac apostolica sede debeatur. Lauriacensem autem urbem antiquitus metropolitanam fore, et archiepiscopii sedem, cui sanctitas tua praesse dignoscitur, sicut in privilegiis authenticis ad nos usque ad te directis legimus; ita quoque, inventis quibusdam exemplaribus chartae ex vetustate admodum attritis in archivio S. Petri reperimus. Hanc etiam in exordio nascentis Ecclesiae, et immanissima christianorum persecutione a doctoribus istius sedis catholicae fidei novimus rudimenta percepisse, et exinde a succedentibus praedicatoribus in superioris atque inferioris Pannoniae provincias eiusdem fidei emanasse gratiam. Quibus etiam duabus provinciis, illarumque pontificibus usque ad tempora Hunnorum non alius, quam sanctae Lauriacensis praefuit archiepiscopus, quorum barbarica feritas non solum praedictam Lauriacensem civitatem, verum etiam in circuitu adiacentes regiones depopulavit, atque funditus desolavit. Inde quidem

Revocatio causae ad Pontificem.

De antiquitate pallii et archiepiscopalis dignitatis in Lauriacensi Ecclesia.

contigit, ut episcopi hac necessitate compulsi, sede illa deserta, atque alio translata, simul etiam archiepiscopalem ipsius sedis desererent honorem, modernis autem, nec multum retro elapsis temporibus, vacante ab apostolico vicario Bavariorum, regno Arno primus sanctae Salzbürgensis Ecclesiae subrogatur archiepiscopus. Haec testatur annosa memorialis sacri scrinii historia. Modò autem mortalibus propitiante Christo ab hostibus sanctae Lauriacensis Ecclesiae quiete, et inhabitandi securitate concessa, non alibi, quam ibidem fraternitatis tuae cathedra oportet haberi. Quapropter reinthronizamus te eidem Ecclesiae, sanctorum Patrum, videlicet praedecessorum nostrorum, sed et beatae memoriae domini Leonis papae, a quo excellentia tua pallio, ac privilegio donata est, sanctiones atque statuta exequentes, ac saepedictam sanctam Lauriacensem Ecclesiam potestate, et vice beati Petri apostolorum principis absolvimus, et archiepiscopamus, et in culmen metropolitanum sublimamus, et privilegia nobis transmissa manu propria munimus, et corroboramus, ac rata esse firmamus, denuoque tibi pallium cum praesenti praecepto secundum usum prius concessum, successoribusque tuis perpetim tenendum tradimus. Hisque ex amussi ita ad iustitiam reintegratis, decrevimus rixas vestras et dissensiones praefata ex causa derivatas dirimere, atque in fraternum amorem vos reconciliare, sic ut utrique vestrum modo susceptus servetur pallii honor illaesus, hortantes quatenus apostolice instituti, amodo non in contentione, et aemulatione maneatis. Constat quidem quod canonice singulis provinciis singuli ordinantur metropolitani, proinde distribuere atque determinare, ita vobis parochias bonum et pacificum aestimamus, ut divisis duabus Noricae regionis provinciis, Heroldo archiepiscopo occidentalis Pannoniae cura committatur, et custodia; tibi autem successoribusque tuis, propter

emeritam antiquitatem sanctae Lauriacensis Ecclesiae, cui iure iuniorum reverentia assurgit in benedictionis, et sedis ordine praelatis atque praepositis providentiam Orientalis Pannoniae, regionemque Avarorum, atque Maraharorum, sed et Slavorum, qui modo christiani, vel adhuc per baptismum Christo lucrandi sunt, circumquaque manentium credimus, nostramque apostolicam vicem in illi partibus praedicandi, et pro arbitrio vestro ubi opus est episcopos constituendi omniaque disponere atque ordinare tali auctoritate, atque potestate delegamus, ac si ipsi praesentes affuissemus. Quod si iam dictus Heroldus archiepiscopus deinceps, suorumve quispiam successorum minime diffinito limite contentus, sed interdictam atque in sua potestate separatam dioecesim repetere pervacaciter conatur, nec a prohibita contentione schismate per istas nostras apostolicas traditiones atque determinationes compescitur. Ipse etiam pie concessa dignitatis munificentia penitus privetur, atque secundum ius pristinum superior Pannonia inferior tuae, tuorumque successorum, ambae perpetualiter subiaceant ditioni. Allubescentes autem, assensumque praebentes istis nostris saluberrimis decretis, benedicimus, et catholicos approbamus: resistentes vero atque infirmare vel omnino pervertere contententes, anathemate maranatha sanctae Trinitatis districte percutimus, et apostolica sententia, qua multati Anania et Saphira expiraverunt, damnamus, et cum blasphematoribus Sancti Spiritus sempiternis cruciatibus puniendos destinamus (1).

(1) Pagius Breviar. pontif. et concil. in vita Agapeti II, postquam de dissensione inter archiepp. Lauriacensem et Salisburgensem, et de epistola ab Agapeto ad eam componendam Gerardo Lauriacensi missa agit: *Nullus porro, subdit, est temporis character, quo dignosci possit annus, quo data est haec epistola, sed eam datam oportet ante annum nongentesimum quinquagesimum quartum, quo Geraldus, seu Haroldus excaecatus est: Nos ultimo eam loco de more reposuimus, ne aliorum diplomatum chronologiam invertiremus.*

Lauriacensis archiep. vicarius Sedis Apostolicae.

Jus ei conce- ditur episcopos ubi opus fuerit constituendi.

Salisburgensis archiep. depositio nisi huic definitioni acquieverit, cuius dioecesis archiep. in tali casu subiecta declaratur.

Anathema contra huiusmodi decreti violatores.

Lauriacensi Ecclesiae metropolitico honore restituitur, in ea Gerardo residere iniungitur.

Adhortatio ad Lauriacensem et Salisburgensem archiep. ad concordiam inter se conservandam.

Assignatio limitum Salisburgensis Ecclesiae.

Item et Lauriacensis

IOANNES XII

PAPA CXXXIII

Anno aerae Christi comm. DCCCCLVI.

Clavianus, natione romanus, ex regione Via Lata, clericus, et urbis patricius, ex Alberico patre quondam patricio, Agapeto mortuo, sedem apostolicam invasit annos natus tantum vix bene xviii, nomineque mutato, Ioannes XII appellari voluit: ordinatus circa finem mensis decembris anni 956, sedit annos vii (1), menses circiter v, imperantibus in Oriente Constantino Porphyrogenito, mox Romano C. F., deinde Nicephoro Phoca: in Occidente vero Othone Magno, imperatoribus. Obiit die 14 maii anno 964, et in Lateranensi basilica sepultus est.

Schisma decimum sextum.

In romana synodo depositus Ioanne XII, die 6 decembris anni 963, Leo VIII S. R. E. protoscriniarius in eius locum ordinatus est, quem tamen, Romam rediens sequenti anno Ioannes post Othonis imperatoris recessum, fugere coegit, usurpatamque dimittere dignitatem. At cum Ioannes die 14 maii obiisset, Romani Benedictum, de quo mox dicemus, sine Othonis consensu et voluntate apostolicae sedi imposuerunt. Quare imperator cum Leone Romam perrexit, factoque conciliabulo, Leo pallium Benedicto abstulit, et simul pontificalem ferulam, quam fregit, et iterum pontificiam sedem invasit, quam annum i tenuit, et menses iii.

(1) De annis vii testem habemus Chronici Foscae Novae authorem, sed cum in maxima catalogorum, authorumque confusione neminem reperimus m. ix Ioanni adscribentem, catalogos duos rotundo fortasse numero exprimentes m. iv illos, compunctumque adhuc deductum sequenda putavimus, quamvis alia Pagio sententia sit.

I.

Confirmatio bonorum S. Beneventanae Ecclesiae et privilegiorum a summis pontificibus eidem concessorum (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Landulphi episcopi preces. — Confirmantur bona, quae ab antecessoribus episcopis concessa sunt. — Molestiam, vimque aliquam huic Ecclesiae in eius bonis vel privilegiis inferre cuique interdicatur. — Anathema contra inobedientes, cuiuscumque generis aut conditionis illi sint.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, reverendissimo et sanctissimo Landulpho sanctae Beneventanae Ecclesiae episcopo, tuisque successoribus in perpetuum.

Cum summae et apostolicae dignitatis apex in divini profectus nitore dignoscantur praefulgere, et in exercendis Dei laudibus, sui impensius studeat laboris exhibere certamen; ob hoc debita nos eiusdem apostolicae pastoralis compulit sollicitudinis cura, quaeque ad stabilitatem piorum locorum promulgare, et apostolicae institutionis censura confirmare. Igitur quia postulasti a nobis quatenus sancta Beneventanensis Ecclesia (cui Deo favente praes) privilegiis sanctae sedis apostolicae decoraretur, et antiquos terminos eidem concessos ab antecessoribus nostris pontificibus confirmarem; piis tuis desideriis faventes, hac nostra auctoritate, id quod exposcitur, effectui mancipamus. Concedimus tibi, tuaeque sanctae Beneventanensi Eccl. quaecumque legaliter et rationabiliter antiquo iure tempore praedecessorum tuorum visa est possidere, idest Bivinum, Asculum, Larinum, Sipontum, et ecclesiam S. Michaelis Archangeli in Monte Gargano cum omnibus eorum pertinentiis, et omnia praedia cum ecclesiis, familiis utriusque sexus, et massis, cunctaque infra tuae pa-

(1) Alia duo privilegia refert Ughellius, Vitaliani unum, Marini II alterum, sed cum eisdem omnino verbis constant, omittenda putavimus. Hoc autem edidit Ughell. Ital. Sac. tom. viii, Venetis 1717, col. 17.

Proemium

Landulphi episcopi preces

Confirmantur bona, quae ab antecessoribus episcopis concessa sunt

rochia loca ditionis antiquae tuae religioni, successoribusque tuis concedimus dominanda, et legaliter, atque canonice disponenda cum omnibus suis pertinentiis, sive sint civitates, seu quaecumque castella possessa dudum ab antecessoribus tuis episcopis. Censentes siquidem insuper apostolica censura sub divini iudicii obtestatione, et validis, atque atrocioribus anathematis interdictionibus, ut nullus unquam alicuius dignitatis potestate praeditus homo praesumat, sive sit illa magna, sive parva persona, aut Graecus in praedicta tua S. Beneventanensi Ecclesia aliquam vim facere, vel de his quae ei pertinere videntur, quoquomodo auferre, aut alienare, vel ei imminuere terminos, sed nec quamlibet malitiam, aut iacturae molestiam in eadem inferre quocumque tempore: nec licentia sit, ut dictum est, ex eis, vel omnibus eidem pertinentibus cuiquam magnae, parvaeque personae auferre, ut profecto iuxta id quod a nobis statutum est, eadem venerab. Beneventanensis Ecclesia apostolicis constitutis atque privilegiis consistens ornata, inconcusse dotata permaneat. Si quis autem (quod non optamus) nefario ausu haec, quae a nobis ad laudem Dei pro stabilitate iam dictae Ecclesiae Beneventanae statuta sunt, refragare, aut in quoquam transgredi, sive Graecus sit, seu quicumque alter homo, qui dominationem, aut primatum habere voluerit, per se, aut per alterum quemlibet hominem in praefatis Ecclesiis sine voluntate, et iussione Beneventani episcopi, et illi qui eos fortasse recipere praesumpserint; omnes pariter sub eodem nostro apostolico, et districto insolubili anathemate permaneant, et in nullam ecclesiam intrare praesumant, aut aliquod officium ecclesiasticum faciant. At vero qui pio intuitu observator, et in omnibus extiterit custodiens huius nostri constituti (1) ad cultum Dei respiciens, benedictionis gratiam a misericordissimo Do-

(1) *Deest aliquid.*

mino Deo nostro multipliciter consequatur, et vitae aeternae particeps effici mereatur.

Scriptum per manum Leonis scriniarii S. R. E. in mense decembri indiet. 15. Bene valet.

Datum 18 kal. ianuarii per manum Marini episcopi, et summae sedis apost. bibliothecarii, Domino propitio pontificatus domini nostri Ioannis summi pontificis et universalis XII papae in sacratissima sede B. Petri apostoli II (1), mense et indiet. suprascripta 15.

Dat. die 15 decembris anno Domini 986, pontif. Ioannis anno I.

II.

Privilegium quo praecipitur, ut abbatiam Humolariensem nemo unquam saecularium possideat, neque ex rebus eiusdem quidquam sibi usurpet (2).

(1) *Lege 1.* Et errorem irrepsisse scriptorum fortasse incuria nemo non videt: Ioannes enim vel ordinatus sit pontifex mense augusto, quod nemo dixerit, vel decembri anni 986, ut nos notavimus in eius vita; profecto eodem mense et anno secundum pontificatus sui annum numerare non poterat, nisi annos sessionis a tempore, quo pontificatus desiderium induerat, numerasset. Videat quoque Venetus Italiae Sacrae editor, necum dixerit in Beneventanis episcopis n. LI *Vincetium* Landulphi praedecessorem *sedisse ab anno 984 ad 987* ipse sibi contrarius sit, Landulpho concessum dicens relatum privilegium *indictione xv*, quae quidem in cursu erat anno 987, sed initium sumendo a mense septembri anni superioris, in mense decembri non nisi annum 986 indicabat. Nos vero potius putaverimus emendandam esse indictionem, et loco xv ponendam I, et tunc fortasse annus non esset emendandus. (2) Cum Sanctimonialis Humolariensis monasterii siti prope muros Augustae Veromanduorum ad Samuam, non satis honeste viverent, et regulari districtioni subiici nollent, Ludovicus Transmarinus Francia rex adhibito in consilium Artaldo Rhemensi archiepiscopo, moniales ex illo monasterio removit, eandemque abbatiam abbati regulari in perpetuum concessit anno 948. Lotharius autem Ludovici regis filius et successor postulavit a Ioanne PP. XII, ut quod a patre factum fuerat, apostolica auctoritate fulciret, et hasce literas obtinuit, quas nos habemus a Mabil. saec. secund. Benedict. in vita S. Hunegundis.

Molestiam, vimque aliquam huic Ecclesiae in eius bonis vel privilegiis inferre cuique interdicitur.

Anathema contra inobedientes, cuiuscumque generis aut conditionis illi sunt.

SUMMARIUM

Exordium. — Lotharii regis preces. — Abbatia a saecularibus non possidenda. — Abbas secundum regulam S. Benedicti sit constitutus. — Enumerantur bona monasterii. — Quae eidem confirmantur.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, venerabili abbati Bernero Beatae Dei Genitricis Mariae Virginis ecclesiae, et per eam cunctae congregationis in perpetuum.

Exordium.

Lotharii regis preces.

Abbatia a saecularibus non possidenda.

Abbas secundum regulam S. Benedicti sit constitutus.

Si iustis petitionibus praestabilem piorum assensum praebemus, voluntati Domini nos militari credimus. Ergo notum sit universis catholicae matris Ecclesiae filiis tam praesentibus quam futuris, quod misit ad nos filius noster gloriosae indolis puer, scilicet Lotharius rex Francorum (1), paternitatem nostram humiliter obsecrans, ut quamdam cellam in pago Veromandensi sitam, in honore beatae Dei Genitricis Virginis Mariae et S. Hunegundis virginis constructam, auctoritatis praesidio muniremus; quam suggerentibus genitori suo Ludovico videlicet regi comite Adalberto et idoneo satis viro Gilberto, qui eandem abbatiam iure beneficii possidebat, ad sacrae religionis venerabilem cultum erigere conatur, atque regiae potestatis praecepto corroborare nititur. Cuius petitione congaudentes, ecclesiastici vigoris manum exerimus, et ex ea qua fulcitur apostolica auctoritate praecipimus, ut praefatam abbatiam nemo unquam saecularium possideat, neque ex rebus eiusdem cellae quidquam sibi aliquis usurpet, non rex, non comes, non episcopus, nec quilibet princeps quacumque potestate praeditus, nisi forte tuendi, ac defendendi causa, et hoc non nisi eiusdem loci regularis abbas fiat permissione. Si quis vero pro hac adipiscenda pecuniam, vel quodlibet munus regi aut cuiuslibet principi dederit sive promiserit, subinferendae maledictioni subiacebit. Sit igitur eidem cellae abbas secundum regulam S. Benedicti constitutus, et monachi regulari districtioni subiecti, quos de re-

(1) Ludovici Transmarini filius.

Bull. Rom. Vol. I.

57

bus eiusdem cellae aliquod dispendium perpeti cum omni imperio prohibemus. Res vero eiusdem Ecclesiae sunt Humolarias villa, in qua eadem cella constructa est, cum mansionibus cunctis ad se pertinentibus; Merulfi curtis cum adiacentiis suis; Eudoldi curtis cum appendiciis suis; Caviniacus cum mansis ad se pertinentibus: in villa quae dicitur Frisia, super fluvium Somnam, XII mansi, quos pro commoditate piscium eidem Ecclesiae perpetualiter habere liceat. Haec itaque et si qua alia Ecclesia eidem Domino opitulante acquirere sibi potuerit, apostolica auctoritate licenter, et sine aliqua contradictione possidebit etc. (1).

Scriptum per manum Leonis sacriscrini sanctae sedis apostolicae in mense ianuarii pro indiet. XIV (2). Datum IV non. ianu. per manum Georgii secundi episcopi sanctae sedis apostolicae anno primo Domino propitio pontificatus domini Ioannis S. P. et universalis papae.

III.

Confirmatio bonorum, iurium, ac privilegiorum Vulturvensis monasterii (3).

SUMMARIUM

Exordium. — Quae cura ecclesiarum ac monasteriorum pontificibus inesse debeat. — Pauli abbatis preces. — Enumeratio monasteriorum Vulturvensis addictorum. — Confirmantur iura omnia, bona pertinentiae. — Concessio vocandi quem libuerit episcopum ad sacras ordinationes et consecrationes in monasterio, eiusque ecclesiis peragendas. — Omnimoda abbas ac monachorum ab epis. iurisdictione exemptio. — Dandus statim monachus habitus iis, qui in monasterium se receperint. — Sola apostolica sedes potestatem hoc in monasterio habet. — Anathema contra ius

(1) Caetera ex aliis diplomatibus non supplevimus, ne interpolationis notaretur totum privilegium. (2) Pagius in Vita Ioannis XII, § III, ubi de superallato privilegio haec notat: *loco indiet. XIV legendum indiet. XV, quae in cursu erat mense ianuarii anni 987, nam eo mense, anno 986, Ioannes XII nondum pontificatus adeptus erat.* (3) Ex Chronico Vulturvensi Ioannis monachi inter Rer. Ital. Scriptor. tom. I, part. II, pag. 447.

Enumerantur bona monasterii.

Quae eidem confirmantur.

aliquod in eo sibi vindicantes, bona auferentes vel alienantes, vel molestiam ullam inferentes. — Abbatis electio penes monachos. — Dirum anathema contra privilegii huius decreta inobservantes.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, Paulo venerabili abbati et monasterio Sancti Vincentii martyris Christi sito super fontem Vulturpi fluminis, partibus Samniae, territorio Beneventano, et per te in eodem venerabili monasterio tuis successoribus regulariter promovendis in perpetuum.

Exordium

Cum magna nobis solitudine cura insistit, pro universis Dei Ecclesiis, ac piis locis invigilandum, ne aliquam necessitatis iacturam sustineant, sed magis propria utilitate stipendia consequantur; ideo convenit nos pastoralis tota mentis integritate eorundem venerabilium locorum maxime stabilitatis integritatem procurare, et sedule eorum utilitati subsidia conferre, ut Deo nostro omnipotenti id, quod pro eius sancti nominis honore etiam ad laudem atque gloriam eius divinae maiestatis venerabilibus conlatum est locis, sit acceptabile nobis, quod ad eius locum plenissima misericordia dignum huiusmodi pii operis in sydereis conferatur arcibus remuneratio. Igitur quia petistis a nobis, quatenus monasterium Beati Vincentii martyris situm supra fluvium Vulturnum territorio Beneventano, partibus Samniae, una cum pertinentiis suis, et monasteriis: videlicet monasterium Beati Petri apostoli situm iuxta fluvium Sabbati territorio iam dicto Beneventano; sed et monasterium Sanctae Dei Genitricis Mariae in loco Sano; item monasterium Salvatoris Domini nostri Iesu Christi, quod positum est in Alife; necnon et monasterium in honore sanctae Mariae aedificatum videlicet in territorio Marsicano loco Apinianici: porro monasterium Sancti Mauri infra comitatum Atinensem; quam et aliud monasterium Sanctae Dei Genitricis Mariae situm in territorio Pennense in loco qui dicitur Marano: necnon et monasterium aliud consecratum in honore sanctae Dei Genitricis Mariae

Quae cura Ecclesiarum ac monasteriorum Pontificibus inesse debeat

Pauli abbatis preces.

Enumeratio monasteriorum Vulturpensi addictorum.

loco qui dicitur Duas Basilicas; quam una cum aliis monasteriis, et cellis, massis, et casis, casualibus, cum servis et ancillis utriusque sexus ibidem residentibus, cum omnia, et in omnibus suis pertinentiis, tibi aliisque successoribus abbatibus, qui ibidem in tempore fuerint, concedamus, ut sub iurisdictione sanctae nostrae, cui Deo auctore deservimus, Ecclesiae, vobis detinendum, nullius alterius Ecclesiae iurisdictionibus submittatur. Pro qua re piis desideriis faventes, hac nostra auctoritate, quod exposcitis mancipamus. Et ideo concedimus vobis, vestrisque successoribus abbatibus licentiam apostolicae sedis nostrae, ut quamlibet christianitatem indigentibus in praefato venerabili monasterio, qualis episcopus vobis ad invitandum ire volueritis, habendi potestatem omnimodo concedimus, ad ecclesias consecrandas, et similiter ordinationem de subdiaconibus, et diaconibus per tempora faciendam, et de omni gradu ecclesiastico ibidem in tempora implendum. Protestamur etiam, ut nullus episcopus exinde debeat subdiaconum ad suam synodum provocare, nisi sua fuerit propria voluntas, aut abbatem vel monachum ullo modo iudicare, vel excommunicare: volumus etiam, et apostolicam (1) iungimus auctoritatem vobis, vestrisque successoribus abbatibus, qui ibidem in tempore ordinati fuerint, ut si sacerdos, vel clericus de quacumque Ecclesia venerint ad habitandum congregationem fratrum, sive monachicum suscipiendi habitum se contulerint, statim recipiantur. Chrisma vero, et firmatam, a quali episcopo vobis voluntas fuerit impetrandi, liceat semper et secundum, ut diximus, sub apostolicam nostram potestatem. Et omnem cuiuslibet Ecclesiae sacerdotem in praefato venerabili monasterio ditionem quamlibet habere ac auctoritatem praeter sedem apostolicam, prohibemus, ita ut nisi ab abbate monasterii fuerit invitatus, nec missarum ibi solemnitates quisquam

(1) *Legis* apostolica iungimus auctoritate.

Confirmantur iura omnia, bona, pertinentiae. Concessio vocandi quem libuerit episcopum ad sacras ordinationes et consecrationes in monasterio, eiusque ecclesiis peragendas.

Omnimoda abbas ac monachorum alio episcopi iurisdictione exemptio.

Dandus statim monachicus habitus illi, qui in monasterium se receperint.

Sola Apostolica Sedes potestatem hanc in monasterio habet.

Anathema contra ius aliquod in eo sibi vindicantes, bona auferentes vel molestiam ullam inferentes.

celebrare praesumat. Statuentes insuper apostolica censura sub divini iudicii obtestatione, sed et validis atque atrocibus anathematis interdictionibus, ut nullus unquam praesumat quisquam alius cuiuscumque dignitatis praeditus potestate vel etiam in eodem monasterio venerabili, vel eius causis incumbere, aut de rebus et possessionibus, vel ecclesiis subiectis, vel quidquid de his exinde inesse videtur, quoquomodo auferre, aut alienare, sed nec quamlibet malitiam, aut iacturae molestiam ibidem, sive pacis, sive barbarorum tempore quoquomodo inferendum, cum praefatum perenniter, ut dictum est, tam pacis, quam barbarorum tempore firma stabilitate decreverimus sub iurisdictione sanctae Ecclesiae nostrae permanendum. Promulgantes quoque, et hac auctoritate beatorum apostolorum principis, coram Deo et terribili eius examine futuro, per huius nostri apostolici privilegii atque constituti paginam sancimus atque decernimus, loca, quae abbatibus cuiuslibetque vobis in eodem venerabili monasterio Sancti Vincentii martyris Christi commutata, vel et concessa sunt, necnon et alias locorum possessiones, quae a regibus, vel ducibus, vel castaldeis, et universis christianis largita, atque oblata sunt, vel in postmodum illic concessa fuerint, firma stabilitate iuri ipsius praefati monasterii existenda, atque in perpetuum permanenda statuimus; nec licentia sit, ut dictum est, ex eius, vel omnibus monasterii pertinentiis, cuiquam molestias inferre, vel sibi donata auferre a praefato, iuxta id quod subiectum eisdem venerabilibus locis apostolicis institutis, atque privilegiis inconcussa permaneat. Et liceat eosdem monachos de sua congregatione abbatem semper eligere. Et liceat ipsum abbatem suos qui fuerint iudicare monachos, non solum virile monasterium, sed etiam muliebri sibi subiectum. Si quis autem, quod non optamus, nefario ausu praesumpserit, haec, quae a nobis ad laudem Dei pro stabili-

Abbas electio penes monachos.

Dirum anathema contra privilegii huius decreta inobservantes.

tate iam dicti venerabilis monasterii statuta sunt, refragare, ut in quoquam transilire voluerit, anathematis vinculo innodatus, et cum diabolo, et eius atrocissimis (1), atque Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi aeterno incendio concremandus deputetur. At vero, qui pio intuitu observator in omnibus exstiterit, custodiens nostri apostolici constitutum ad cultum Dei respicientem, benedictionis gratiam a misericordiosissimo Domino Deo nostro multipliciter consequatur, et vitae aeternae particeps effici mereatur. Bene valete.

Scriptum per manus Benedicti scrinarii sanctae romanae Ecclesiae in mense iulio, indictione v, in sacratissima sede beati Petri apostoli, vii anno pontificatus domni Ioannis (2).

Script. mense iulio anno Domini 962, pontif. Ioannis anno vii.

BENEDICTUS V PAPA CXXXIV

Anno aerae Christi comm. DCCCCLXIV.

Benedictus quintus, cognomento Grammaticus, natione romanus, ex S. R. E. diacono post mortem Ioannis XII statim electus pontifex, nonnisi circa finem mensis maii ordinatur anno 964. A Leone antipapa, ut dictum est, depositus, et ab Othone imperatore Adalgago Hamburgensi archiepiscopo traditus apud Hamburg custodiae mancipatus, ad caelestem patriam transit die 4 iulii eiusdem anni 964, post menses fere ii a sua electione in pontificem. Corpus, iubente Othone III imp., Hamburgo Romam

(1) *Adde* poenis. (2) Alia huiusmodi privilegia leg. in Stephano II anno 782, p. i Constit. *Cum magna*; et in Paschali I anno 819, p. iii Constit. *Divinis praeceptionibus*, etc., et Stephano VII anno 930, pontif. ii Constit. *Pae sollicitudine*, etc., et Marino II anno 946, p. ii Constit. *Quoniam pia*, etc.

reductum est. Ab eius obitu ad Ioannis XIII electionem vacavit sedes legitimo pontifice annum 1, menses fere III.

IOANNES XIII

PAPA CXXXV

Anno, aerae Christi comm. DCCCCXLV.

Leone antipapa, ineunte circiter mense martio anni 965, demortuo, Romani Benedictum petierunt, sed cum iam obiisset, Ioannes XIII, natione romanus, filius Ioannis episcopi, ex Narniensi episcopo pontifex ordinatus est die dominica 1 mensis octobris anni eiusdem 965. Sedit annos VI, menses XI, dies V (1), imperantibus in Oriente Nicephoro Phoca, hinc Ioanne Zimisce, in Occidente vero Othone Magno imp. Vitam cum morte commutavit die 5 vel 6 septembris anni 972, et sepultus est in basilica B. Petri. Vacavit sedes menses fere III.

I.

Erectio Magdeburgensis monasterii in archiepiscopatum, et Mersburgensis in episcopatum, quarum Ecclesiarum variis utraque donatur privilegiis (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Otto I coronatus romanus imperator. — Eiusdem imper. preces pro huiusmodi erectionibus. — Causae concessionis. — Erectio Magdeburgensis archiepiscopatus. — Constitutio Mersburgensis episcopatus, eiusque subordinatio archiep. Magdeburg. — Concessio Ottoni et successoribus ut noviter ad fidem convertendos, cui libuerit subdant Ecclesiae. — Facultas Magdeburgensi archiep. sibi suffraganeos constituendi. — Anathema contra inobservantes haec decreta.

(1) Ita legitur in III et IV Vignolii catalogis, et sex aliis ex Critic. Baron. praefixis et Farfensi Chronico. (2) Ex mss. Sagnetii Germani a Prato edidit Martenne in tom. 1, col. 317 Vet. Script. et Monument. nova coll., etc.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, reverentissimis confratribus archiepiscopis, episcopis, abbatibus, monachis, primatibus, omni clero et populo in Gallia, Germania, Bavaria constituta.

Quotiens ad profectum novae christianitatis, concessionis firmitatisque privilegium a sancta romana Ecclesia, cui Deo auctore deservimus, esposcitur; toties omni diligentia, omnique amore impertiri operae pretium duximus, ne quod erga pia desideria propensius impendi convenit, callidi hostis invidia ob desideriam indesinenter subripiat. Totis ergo viribus, carissimi fratres, certandum est, ut christianitatem, quam Deus omnipotens per servos suos caelesti trophaeo extendit, et provehit, nostro quoque per eum adiutorio in eodem solidetur. Nunc vero Dei operante clementia, charissimus et christianissimus filius noster rex Otto, devictis barbaris, gentibus scilicet, aliisque quam pluribus, ut ad defensionem sanctae Dei Ecclesiae triumphalem victoriae imperii culmen per nos a beato Petro apostolorum principe susciperet coronam; summam et universalem, cui Deo praesidemus auctore, adiit sedem. Quem paterno affectu suscipientes, ob defensionem S. Dei Ecclesiae in imperatorem cum beati Petri benedictione unximus. Cumque in ecclesia B. Petri apostoli de statu, et regimine totius christianitatis tractantes, quae utilia sunt, utiliter secundum Deum tractarentur, praefatus piissimus imperator Otto, qualiter Slavos, quos ipse devicit, in catholica fide noviter fundaverat, nostrae innotuit paternitati; deprecans, et obnixè postulans, ne oves, quas ipse in Christo adquisierat, ob pastoris defectionem, antiqua serpentis versutia dominaretur. Ad hanc itaque petitionem assensum, fratres charissimi, merito praebuimus. Totis ergo medullis cordis, prout dignum est, ut novella haec plantatio super verticem montis in petra, quae Christus est, fundetur, intendamus, dabit vires qui neminem vult perire. Cu-

Exordium.

Otto I coronatus romanus imperator.

Eiusdem imper. preces pro huiusmodi erectionibus.

Causae concessionis.

Erectio Magdeburgensis archiepiscopatus.

Constitutio Mersburgensis episcopatus eiusque subordinatio archiep. Magdeburg.

Concessio Ottoni et successoribus ut noviter ad fidem convertendos, cui libuerit subdant Ecclesiae.

Facultas Magdeburgensi archiep. sibi suffraganeos constituendi.

ius annuente clementia volumus, et per hanc privilegii paginam iubemus, ut Magdeburgense monasterium in regno Saxonum iuxta Albim constructum, quod praelibatus sanctissimus imperator ob novam christianitatem construxit, quia vicinius id locorum gentibus est, in archiepiscopalem transferatur sedem, quae per subditos suffraganeos totum Dei gregem regere et gubernare valeat; volumus, et per hanc privilegii paginam iubemus, ut Mersburgense monasterium, quod ipse piissimus imperator, quia Ungros prostravit, futurum Deo devovit, in episcopalem debeat sedem, quae Magdeburgensi sit subdita sedi. Et quia tot gentes sub uno pastore regi minime possunt; volumus, et per nostrae auctoritatis privilegium censemus, ut censum ac decimationem omnium gentium, quas idem piissimus imperator baptizavit, et per eum suumque filium equivocum regem successoresque eorum, Deo annuente, baptizandae sunt, ipsi successoresque eorum potestatem habeant distribuendi, subdendi, Magdeburgensi, Mersburgensi, vel cuique velint futurae sedi. Volumus etiam, carissimi confratres, et ex B. Petri apostoli iussione praecipimus, ut Moguntiensis, Trevirensis, Coloniensis, Salzbergensis, Hammaburgensis archipraesules Magdeburgensis monasterii in archiepiscopalem, et Mersburgensis translationem in episcopalem sedem totis cordis, corporisque viribus consentanei fautores persistant. Cum vero Deus omnipotens per praetaxatum servum suum invictissimum imperatorem, suumque filium regem, successoresque eorum vicinam Slavorum gentem ad cultum christianae fidei perduxerit, per eos in convenientibus locis secundum opportunitatem episcopatus constitui, et in eisdem per consensum praedictorum quinque archipraesulum, successorumque eorum, ab archiepiscopo Magdeburgensi episcopos consecrari volumus suffraganeos. Sed tamen si praefati filii nostri piissimi imperatoris sui que filii

equivoci regis, successoresque eorum statuta frangere tentaverint, aut praedictarum Ecclesiarum, caeterarumque praesules successoresque eorum Magdeburgensi archiepiscopo, suisque successoribus, eorumque suffraganeis et eorum successoribus adiutores consentanei non fuerint, anathematis mucrone feriantur, a summoque Retributore damnationem sine fine recipiant. Omnipotens itaque Deus serenissimo imperatori Ottoni, suoque nato equivoco regi spiritualibus filiis nostris, longaevam tribuat vitam, quatenus in hoc saeculo tranquille viventes, in futuro immarcescibilis gloriae percipiant palmam.

Scriptum per manum Leonis scribarii sanctae sedis apostolicae in mense februario, indictione V (1).

(1) Post serium maturumque rerum examen mendosissimam hanc clausulam dicam oportet, totumque diploma interpolationis accusam. Certissimum enim est Magdeburgensem Ecclesiam in archiepiscopatum erectam esse in concilio Ravenatensi sub Ioanne XIII, habito anno 967, quod disserit probat annotator Baronii ad eundem annum. Mox si quis curiosa quadam diligentia ductus erectionis huius historiam cum allato contulerit diplomate, hoc iisdem pene verbis compactum noverit. De interpolatione potissimum constat ex iis verbis: *Nunc vero Dei operante clementia, charissimus et christianissimus filius noster rex Otto, devictis barbaris, gentibus scilicet, aliisque quampluribus, summam et universalem, cui Deo praesidemus auctore, adiit sedem. Quem paterno affectu suscipientes, ob defensionem S. Dei Ecclesiae in imperatorem cum B. Petri benedictione unximus: cum caeteroqui Otto imperator a Ioanne XII coronam imperii anno 962 acceperit; et hoc forsitan in causa fuit, ut vir. clar. Edmundus Martenne loco supra cit. diploma hoc Ioanni XII tribuerit: quod tamen totam Magdeburgensis erectionis historiam confunderet. Firmum hoc itaque sit, Ioannem XIII Magdeburgum metropolicam dignitate ornasse, et quidem anno 967, cum sequenti pallium Adelberto archiep. concesserit et allatum diploma eidem anno 967 esse restitutum, cum interpolatum non tamen fictitium omnino putandum sit. Data igitur sic erit emendanda: *Scriptum per manum etc. in mense februario, indictione X. Dat. 2 idus februarii per manum Georgii (Widonis crediderim) secundarii (bibliothecarii. Noto tamen me non confundere secundarios cum bibliothecariis; sed non in hoc est quaestio) s. sedis apostolicae, anno Deo propitio pontificatus domini Ioannis summi pontificis secundo, imperii domini piissimi Augusti Ottonis a Deo coronati Magni imperatoris anno sexto in mense et indictione suprad. decima (sic Cocquelines).**

Anathema contra inobservantes haec decreta.

Data ii idus februarii per manum Georgii secundarii sanctae sedis apostolicae, anno Deo propitio pontificatus domni Ioannis summi pontificis et universalis papae vii, imperii domni piissimi Augusti Ottonis a Deo coronati Magni imperatoris anno primo... in mense, et indictione supradicta v.

Dat. die 12 feb. anno Domini 967, pontif. Ioan. anno ii.

II.

Confirmatio privilegii a Leone V papa Bononiensi Ecclesiae concessi (1).

SUMMARIUM

Cleri Bononiensis preces. — Causae concessionis. — Cleri Bononiensis immunitas ab exactionibus.

Ioannes episcopus servus servorum Dei.

Cum ego Ioannes sanctae et apostolicae romanae Ecclesiae XIII papa residerem in Ravennate civitate una cum meis, et italicis episcopis, afferunt praesentiae nostrae religiosi presbyteri et diaconi S. Bononiensis Ecclesiae, ac pro universo clero canonicae congregationis humo prostrati nostros osculantes pedes obtulerunt epistolam tuitionis sanctae recordationis domini Leonis V papae, ut nullam donationem, vel redditum publicum facerent; unde compuncti divina misericordia, ad eorum petitionem commodavimus sensum, et ideo a praesenti decima indictione omnibus ducibus, marchionibus, comitibus, iudicibusque, et universo populo a magno usque ad parvum in Bononiensi oppido commorantibus, dilectis fidelibus nostris notum esse volumus, ut omnes Bononiensis Ecclesiae filii, idest sacerdotes, et levitae, seu cunctus clerus, ingesserunt nostro apostolatui vim ac violentiam perpeti in suis facultatibus, et rebus, et possessionibus, et publica ab illis exigi servitia, tam in ecclesiasticis, quam in suis mobilibus et

(1) Ex Sigonio, de Episc. Bononiensibus lib. 2.

immobilibus substantiis: quod contra omnium statuta sanctorum Patrum, et canonicam auctoritatem esse cerneretur: quare illorum calamitatibus condolentes, per has nostras literas omnino interdici-mus, et prohibemus, eorum nihil ab eis, vel successoribus illorum exigi ab aliqua magna parvaque persona, quae illis iure et legaliter competunt; insuper interdici-mus, ut nec portaticum, neque ripaticum, aut teloneum, sive ostalicum, neque paratam, vel sacramentum, quod dici nefas est, faciant. Sed sine aliquorum hominum publicas ibi gerentium actiones perturbatione atque molestia persistere securi quietique nullam sustinentes violentiam, in suis facultatibus, vel omnibus rebus tam mobilibus, quam immobilibus, tam de suis propriis quam et de ecclesiasticis, sed in Dei servitio et laudibus quieti et pacifici perseverent, quatenus pro nobis et cuncto populo christiano securi Dominum quotidie exorent. Datam xviii kal. maii, pontificatus nostri anno secundo, Ottonis imperii anno sexto, indictione suprascripta.

Dat. die 14 aprilis anno Domini 967, pontif. Ioann. anno ii.

III.

Heroldus Salisburgensis archiepiscopus in concilio Ravennatensi deponitur et excommunicatur; Fridericus vero eius loco archiepiscopus creatur (1).

SUMMARIUM

Series facti, seu causae depositionis. — Antea iam officio suspensus Heroldus, — Damnatur. — Cum eo communicantes excommunicantur. — Fridericus Salisburgensis archiepiscopus confirmatur, cui ut omnes obediant, imponitur. — Ioannis PP. subscriptio. — Subscriptiones episcoporum Ravennatensis concilii.

Ioannes sanctae romanae et apostolicae Ecclesiae praesul, omnibus archiepiscopis et episcopis nostris dilectis in Christo fratribus apud S. Synodum Ravennae nobiscum aggregatis, aeternae beatitudinis gaudia.

(1) Ex Conc. tom. xi, col. 909.

Cleri Bononiensis immunitas ab exactionibus

Series facti, seu causae depositionis.

Sanctitati ac dilectioni notum vestrae esse volumus, quod Heroldus dudum Salisburgensis Ecclesiae archiepiscopus, contra canonicam et apostolicam auctoritatem nefaria praesumptione post suorum oculorum amissionem videatur sacrum celebrare mysterium; et, quod ridiculum est, pallium gestare solemniter. Hoc namque non ad modicam haereseos vesaniam attinet, et nobis, omniumque fratrum orthodoxorum prudentiae debet videri execrabile: praesertim cum ipse pro sua culpa et perfidiae temeritate exoculatus sit, eo quod ecclesias Dei expoliaverit, thesaurum paganis erogaverit, seseque eis iniunxerit in christianorum necem, et depraedationem, contra dominum et piissimum imperatorem suum seniore[m] rebellis et infidelis extiterit: et proinde a decessoribus nostris sanctae memoriae pontificibus omne sacerdotale officium saepe ei sit interdictum: atque electione, et postulatione omnium pene nobilium, Bawariorum scilicet clericorum et laicorum, sancta romana matre Ecclesia, suae auctoritatis privilegio Fridericum virum venerabilem et cunctis laudabilem loco eiusdem Heroldi fieri esseque archiepiscopum omnino decreverit: itaque nostrum decessorum auctoritatem sequentes, vestraeque omnium fraternitatis assensione roborati, ipsius Heroldi haereticam et temerariam pravitatem amodo ac deinceps damnamus ac penitus confutamus ex vice beati Petri principis apostolorum, necnon omnes sequentes caecitatem corporis et mentis eius in tali praesumptione; eique communicantes excommunicamus primo, et anathematizamus usque ad plenissimam emendationem. Insuper iam dicto Friderico per auctoritatem sedis apostolicae dignissimo archiepiscopo honorem et dignitatem Salisburgensis archiepiscopatus confirmamus et corroboramus, et universos humilitati eius allubescentes benedicimus, et catholicos approbamus. Unde rogantes hor-

Antea iam officio suspensus Heroldus,

Damnatur.

Cum eo communicantes excommunicantur.

Fridericus Salisburgensis archiepiscopus confirmatur, cui ut omnes obediant, imponitur.

tamur sanctitatem vestrae fraternitatis (1), et in hoc nobiscum pariter assentiatis, et huic nostrae apostolicae sanctioni vestram confirmationem praebentis.

IOANNES sanctae catholicae et apostolicae romanae Ecclesiae huic sanctioni editae a me in synodo apud Ravennam subscripsi.

†† Signum domini OTTONIS serenissimi imperatoris.

Rodoaldus patriarcha Aquileiensis Ecclesiae interfui, et subscripsi.

Petrus S. Ravennatis Ecclesiae archiepiscopus.

Walpertus S. Mediolanensis Ecclesiae archiepiscopus.

Lanwardus S. Mindensis Ecclesiae episcopus.

Otkerus S. Spirensis Ecclesiae episcopus (2).

Windo (3) S. Silvae Candidae Ecclesiae episcopus, et bibliothecarius apostolicae sedis.

Martinus (4) S. Sutriensis Ecclesiae episcopus.

Benedictus S. Portuensis Ecclesiae episcopus.

Everardus episcopus Aretinensis.

Sichelmus episcopus Florentiae.

Petrus episcopus S. Volternensis Ecclesiae.

Ioannes Ariminensis Ecclesiae episcopus.

Hubertus (5) S. Lunensis Ecclesiae episcopus.

Honestus episcopus S. Perusinae Ecclesiae.

Petrus S. Camerinae Ecclesiae.

Ingizo (6) episcopus S. Assisigatae Ecclesiae.

Leo episcopus S. Asinatae (7) Ecclesiae.

Ioannes episcopus S. Calliensis Ecclesiae.

Erfemarius Anconitanae Ecclesiae episcopus.

Attingus episcopus Auximanensis Ecclesiae.

(1) *Altas ut.* (2) Has subscriptiones editor mendosissimas fatetur. (3) *Fortasse Guido.* (4) Inferius in diplomate pro Ecclesia Beneventana legitur *Marinus.* (5) V. Cl. Coletus legit *Adalbertus*, sed in citato diplomate Hubertus. (6) *Inferius Ignizzo.* (7) *Legendum Ostiensis ut infra.*

Ioannis PP. subscriptio.

Subscriptiones episcoporum Ravennatensis concilii.

Cleri Bononiensis preces.

CAUSAE CONCILII.

Benedictus Homanatae Ecclesiae episcopus.
 Eberardus Esinatae Ecclesiae episcopus.
 Benedictus Fuliginiae Ecclesiae episcopus.
 Iulianus Lucernaiae Eccl. episcopus.
 Gregorius Comaclensis Eccl. episcopus.
 Ruodo S. Cesinatae Ecclesiae episcopus.
 Arnaldus Popiliensis episcopus.
 Radaldus Rosiliensis episcopus.
 Martinus Mantuanensis episcopus.
 Stephanus Ficodensis episcopus.
 Ioannes Bellunensis episcopus.
 Albericus Perufunensis episcopus.
 Rodolphus Vicentinus episcopus.
 Gerhardus Faventinae Eccl. episcopus.
 Petrus Metaumaucensis episcopus.
 Hubertus Parmensis episcopus.
 Luizo Cremonensis.
 Ermenaldus Regionensis episcopus.
 Gorbodus Polonensis episcopus.
 Gauslinus Patavensis episcopus.
 Arnaldus Tridentinus episcopus.
 Teutpertus (1) Feltrensis episcopus.
 Zenobius Fesulanus episcopus.
 Gothofredus Aquensis episcopus.
 Roilo Astensis episcopus.
 Luido Glosinensis episcopus.
 Adalbertus Bonensis (2) episcopus.
 Wido Mutinensis episcopus.
 Ioannes Imolensis episcopus.
 Ratherius Veronensis episcopus.
 Antonius Brisvensis episcopus.
 Udalricus Bergomensis episcopus.
 Ioannes Tordanensis episcopus.
 Aupaldus Novariensis episcopus.
 Lupus Spoletinae Ecclesiae.
 Sigihardus Cetensis episcopus.
 Rihelardus Fanensis Ecclesiae episcopus
 subscripsi.

Actum Ravennae VII kal. maii, per
 manum Stephani scriniarii sanctae ro-
 manae Ecclesiae, in mense aprili, et in-
 dictione decima: in praesentia omnium
 sanctorum episcoporum.

Dat. die 25 aprilis anno Domini 967,
 pontif. Ioan. anno II.

(1) *Al.* Rupertus. (2) Bononiensis.

IV.

*De expellendis clericis ab episcopatu Win-
 toniensi et introducendis monachis (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Edgari regis encomium. —
 Eiusdem preces. — Monachorum mores
 effraenati et impenitentia. — Mortuo epi-
 scopo Wintoniensi successor ex clericis
 monasterii huius eligatur. — Si dignus
 nemo inter eos reperitur, eligatur regula-
 ris ex alio quolibet monasterio. — Ana-
 thema contra privilegii huius temeratores.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, Edgardo
 regi excellentissimo, atque omnibus episcopis,
 ducibus, comitibus, abbatibus et cuncto fidei
 populo Anglica gentis, christianam salutem
 et apostolicam benedictionem.

Quoniam semper sunt concedenda, quae
 rationabilibus quaeruntur desideriis, oportet
 ut vestrae piae petitionis studium in
 privilegiis minime offendatur praestandis.
 Scimus enim, gloriose fili, imperii vestri
 dignitatem zelo divinae legis ita undique
 munitam, ut indesinenter pro venerabili-
 um locorum procogitet stabilitate: qua-
 tenus proveniente pro labore schola do-
 minici multipliciter servitii, et largitori
 omnium Deo abunde fructus referantur
 milleni. Quare, rex inclyte, ac fili caris-
 sime, quod vestra excellentia per fratrem
 et coepiscopum nostrum Dunstanum ab
 hac apostolica sede, cui licet immeriti
 praesidemus, exposcit, omnibus modis
 concedimus, auctoritate apostolica san-
 cientes, ut de monasterio in Wintonia
 civitate in honorem sanctae Trinitatis et
 beatissimorum apostolorum Petri et Pauli
 constructo, quod vetus differentia novi il-
 lius, quod iuxta est coenobii, cognomi-
 nantur canonici, domino, episcopo, et om-
 nibus catholicae fidei cultoribus ex pa-
 tentibus culparum suarum turpitudinibus
 odibiles, et in eisdem secundum impen-
 nitens cor eorum inverecunde perduran-
 tes, cum suo Praeposito, utpote vasa
 diaboli, eiiciantur: et sicut vestra subli-

(1) Ex Alfordi annalibus Ecclesiae Anglicanae ad
 ann. 970, num. IV.

Exordium.

Edgari regis
 encomium.

Eiusdem pre-
 ces.

Monachorum
 mores effrae-
 nati et impen-
 nitentia.

mitas desiderat, dilectissimus frater et
 coepiscopus noster Ethewaldus, regulari-
 bus disciplinis apprime imbutus, mona-
 chorum secundum praecepta regulae vi-
 ventium gregem enutriat,isque inibi
 perpetuam mansionem statuat ille, qui eo-
 rum vitam ita sanctitatis moribus exor-
 net, ut, pastore ad laboris sui praemium
 vocato, non aliunde, quam ex illa con-
 gregatione alter in locum regiminis suc-
 cedat. Quod si impediens, quod absit,
 peccatis, ad hoc pontificale officium in
 eadem congregatione idoneum inveniri
 minime posse contigerit; auctoritate apo-
 stolorum principis Petri cui Dominus ac
 Salvator noster ligandi solvendique pote-
 statem contradidit, praecipimus, ut nemo
 ex clericorum ordine ad huius regimen
 Ecclesiae promoveatur: sed potius ex alia
 qualibet congregatione, qui dignus in-
 ventus fuerit monachus, assumatur, et
 huic Ecclesiae praeficiatur. Si quis enim
 interea, quod non credimus, haec aposto-
 licae sedis privilegii decreta irrita facere,
 et ea, quae a nobis pie indulta sunt, in-
 taminare praesumpserit; auctoritate eius-
 dem coelestis clavigeri Petri, omnium-
 que successorum eius sciat se anathe-
 matis vinculo innodatum, et in illo magni
 iudicii die perpetualiter damnandum. In
 Christo valeas, domine fili (1).

V.

*Abbati Fuldensi, eiusque successoribus in-
 ter alia privilegia ius primatiale con-
 ceditur (2).*

SUMMARIUM

Abbas postulatio. — Libertas monasterii a
 cuiuscumque iurisdictione. — Primatus
 Fuldensis super omnes Galliae et Germaniae
 abbates. — Censura contra inobservantes.

(1) Quamvis in fine nulla sit temporis nota:
 datam tamen putamus allatam constitutionem circa
 ann. 967, ad quem ab Arfaldo refertur. Anno
 enim 963 agi coeptum de huiusmodi mutatione,
 et anno 967 Edgarus rex ecclesiasticos canones
 a Spelmanno fol. 447 relatos edidit ad ecclesiasti-
 corum mores formandos. (2) Ex authent. edidit
 Io. Frider. Schannat loc. saepe cit. n. XI.

Bull. Rom. Vol. I. 53

Ioannes episcopus servus servorum Dei, karis-
 simo in Christo filio Werinharto sacri oec-
 nobii Fuldensis abbati religiosissimo, et per
 eum suis successoribus abbatibus in perpe-
 tuum.

Desiderium quod ad religionis propo-
 situm, sanctorumque locorum stabilitatem
 pertinere monstratur, sine aliqua dila-
 tione est, Deo autore, perficiendum, ut
 ex hoc vigor sanctae religionis roboretur,
 et eisdem sanctis locis salus et indemni-
 tas solidetur, nobis quoque lucri potissi-
 mum praemium a conditore omnium Deo
 in regnis coelestibus adscribatur. Igitur
 quia per interventum domini Ottonis ex-
 cellentissimi piissimique imperatoris Au-
 gusti, nostrique spiritualis filii, et sanctae
 Ecclesiae defensoris praenominatus We-
 rinhartus abbas postulavit a nobis, qua-
 tenus venerabile monasterium, cui praesesse
 videtur, quod olim a sanctae memoriae
 Bonifacio episcopo ad honorem Dei, et
 Domini nostri Salvatoris in loco, qui vo-
 catur Bocouia erga ripam fluminis Vul-
 taba constructum; privilegii summae se-
 dis apostolicae infulis decoretur, et sicut
 per sanctissimi papae Zachariae constitu-
 tionem, aliorumque venerabilium pontifi-
 cum praedecessorum decessorumque no-
 strorum praecepta ditioni sanctae nostrae,
 cui Deo auctore deservimus, Ecclesiae,
 suppositum est, ita perpetuis temporibus
 perseveret, nullius unquam alterius Ec-
 clesiae iurisdictionibus summittatur. Qua-
 propter piis desideriis faventes, hac nostra
 auctoritate id, quod exposcitur, digno
 effectu mancipamus, ideoque omnem cu-
 iuslibet Ecclesiae sacerdotem in praefato
 monasterio ditionem quamlibet habere,
 aut auctoritatem, praeter sedem apostoli-
 cam, prohibemus, ita ut nisi ab abbate
 monasterii fuerit invitatus, nec missarum
 ibidem solemnium quisquam celebrare om-
 nino praesumat, ut profecto iuxta id, quod
 subiectum apostolicae sedi firmitate pri-
 vilegii consistit, inconcusse omni tempore
 dotatum permaneat, locis, et rebus uni-
 versaliter tam eis, quas a primordio sibi

Abbas postu-
 latio.

Libertas mo-
 nasterii a cu-
 iuscumque iur-
 dictione.

VI.

Monasterium Arulense in comitatu Helensensi constructum sub protectione sedis apostolicae recipitur; confirmatisque bonis omnibus ad illud spectantibus, liberum ab omni saeculari vel ecclesiastica potestate declaratur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium Arulense constructum fuit a comitibus Rossilionensibus in eodem comitatu. — Sub protectione et ditione s. sedis permanere decernitur. — Eique bona omnia confirmantur. — Eius immunitas a quacumque saeculari, vel ecclesiastica potestate, aut molestia. — Si abbas regulariter non vixerit, Rossilionensis comes, vel monachi alium in eius locum eligere possint. — Anathema contra privilegii huius temeratores nisi resipuerint.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, universis Christi fidelibus praesentibus et futuris salutem in Domino perpetuam.

Si semper concedenda sunt quae piis congruunt desideriis, quanto magis ea quae pro divini cultus constantia pertinere noscuntur omnimodo non sunt neganda. Et ideo sciat omnium vestrorum bonitas, atque industria quia vir Deum timens, et inclytus comes nomine Oliba veniens oratum Romam ad beatissimorum apostolorum Petri et Pauli sacratissima corpora, postulavit a nobis, ut monasterium, quod vocatur Arulas, constructum a fratre avi sui ad honorem Domini, et semper virginis Dei Genitricis Mariae, positum territorio comitatus Rossilionensis, in loco qui vallis Asperi vocatur, iuxta ripam fluminis Theti, quod vulgari nomine etiam nuncupatur, sub perpetua immunitate sanctorum Patrum sub defensione sanctae nostrae sedis apostolicae manendum decerneremus cum omnibus rebus et possessionibus sibi pertinentibus: unde inclinati precibus eius humilitatis, per hanc nostram apostolicam et inviolabilem praedictionem statuimus id ipsum Dei Geni-

(1) Ex chartulario monasterii Arulensis edidit Baluzius in appendice Marcae Hispan.

vindicare debet, vel quas moderno tempore tenet, et possidet, quam eis, quas futuris temporibus in ius ipsius sacri monasterii divina providentia augere ex donis et oblationibus, decimisque quorumlibet christifidelium voluerit, absque ullius personae contradictione, firmitate perpetua perfruatur: adiicientes autem pro magno amore praefati piissimi domini Ottonis imperatoris Augusti specialiter constituimus, ut idem Fuldensis abbas ante omnes alios abbates Galliae, seu Germaniae primatum sedendi in omni loco, quo convenerint, obtineat, necnon et archimandrita consultior et honorabilior nostra apostolica auctoritate permaneat: constituimus quoque per huius nostri decreti paginam, ut quicumque cuiuslibet Ecclesiae praesul, vel quacumque dignitate praedita persona, hunc nostri privilegii tenorem, quem auctoritate beatissimi apostolorum principis, cuius vice fruimur, confirmamus, et recorroboremus, violare et transgredi temptaverit, anathema sit, et iram Dei omnipotentis incurrens a coetu omnium sanctorum alienus existat, et nihilominus praefati monasterii dignitas a nobis indulta perpetually permaneat apostolica in omnibus auctoritate subnixa (1).

Scriptum per manum Stephani scrinarii, notarii, et regionarii sanctae romanae Ecclesiae in mense octobris, et indictione undecima.

Datum vi idus novemb. per manum Widonis episcopi, et bibliothecarii sanctae sedis apostolicae, anno pontificatus domini nostri Ioannis XIII papae III (2), imperii vero domini Ottonis Augusti maioris VI, minoris II.

Dat. die 8 novembris anno Domini 968, pontif. Ioann. anno III.

(1) Alia Fuldensi monasterio concessa privilegia leg. in Agapeto II. (2) Ley. III.

Primatus Fuldensis super omnes Galliae et Germaniae abbates.

Censura contra inobservantes.

triciis monasterium ex integro pro sua stabilitate perpetualiter ad ditionem atque tuitionem sanctae matris Ecclesiae persisti debere, confirmantes illi omnes res, quae iure, et rationabiliter sibi a principio pertinent, et usque in finem saeculi pertinere debent in cellis, ecclesiis, ornamentis, sacris vasis et utensilibus, in villis, casis, casalibus, servis, ancillis, libertis, et affranticis, aquis, cum ipsis aquarum ex utraque parte riparum verdigariis, et circumiacentis, terris, et aquimolis cum suis caputaquis, et ipsis aquae ductibus, ac piscariis, omnibusque locis cultis et incultis, et cum universis usibus, redditibus, seu decimationibus et tributis: promulgantes etiam haec omnia, et quaecumque legaliter dici et nominari possunt per fines et terminos suos, inconcussa et indemnia manere ad dominium ipsius sacri coenobii et utilitatem regularis abbatis seu monachorum ibidem Deo servientium. Quoquo tempore nequaquam licentia sit alicui episcopo, duci, comiti, aut ulli hominum magnae parvaeque personae aliquid de omnibus quae ei pertinent, et inantea pertinere debent, tollere aut violenter possidere, sive in quoquam molestiam et contrarietatem facere; sed cuncta mobilia et immobilia generaliter et integre salva seu integra persistent ad usum et incrementum ipsius sacri monasterii sub protectione nostrae sedis apostolicae perpetuis temporibus a praesenti XII indictione. Decernimus etiam ut abbas qui ibidem pro tempore fuerit, si, quod absit, a regulari proposito, et institutione beati Benedicti deviauerit, sive res monasterii eiusdem alienaverit, licentiam habeat praedictus comes Oliba sive sui eundem abbatem expellendi foras, et quod ab eo alienatum fuerit, ad proprium ius revocandi, et pro ipso alium Deo dignum abbatem constituendi approbata rei veritate. Constituentes apostolica censura sub divini iudicii obtestatione haec quae a nobis decreta sunt perpetuis temporibus inviolabiliter ab omnibus observanda.

Si quis autem, quod non credimus, temerario ausu adversus huiusce nostrae praedictionis seriem contraire praesumpserit, sciat se, nisi resipuerit, iudicio Dei omnipotentis, et praedictae semper virginis Dei Genitricis Mariae beatissimorumque apostolorum Petri et Pauli, et omnium episcoporum, nostraeque apostolicae humilitatis auctoritate cum omnibus impiis perpetuo incendio, et indissolubili anathemate damnatum. At vero qui observator et custos eius in toto extiterit, gratiam et misericordiam a coelesti rege obtineat omniumque peccatorum suorum in praesenti absolutionem, et in futuro aeternam gloriam cum sanctis angelis consequatur. Scriptum per manum Leonis, notarii regionarii atque scrinarii sedis apostolicae in mense decembri, indictione XII. † Bene valete.

Script. mense decembris anno Domini 968, pontif. Ioannis anno III.

VII.

Confirmatio privilegiorum S. Trevirensis Ecclesiae, cuius antistes Galliae, Germaniaeque primas declaratur (1).

SUMMARIUM

Ecclesiae Trevericae excellentia et vetustas. — Confirmatio et renovatio privilegiorum eiusdem. — Trevirensis episcopus post legatum apostolicum omnibus Galliae Germaniaeque pontificibus loco et sessione antecellat. — Absente vero legato, vicarii apostolicae sedis munere fungatur. — Obsequium illi ab universa dioecesi debitum. — Confirmatio ecclesiarum, monasteriorum bonorumque omnium d. Ecclesiae concessorum. — Anathema contra praedictum hoc inobservantes.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, charissimis nobis in Christo fratribus universis episcopis, ac totius dignitatis et ordinis catholicis viris, praesentibus scilicet et futuris, perpetuam salutem.

Quia, licet indigni, divinae tamen dignationis gratia disponente B. Petri apo-

(1) Ediderunt Browerius et Masenius anal. Trevirens. lib. X

Eique bona omnia confirmantur;

Eius immunitas a quacumque saeculari, vel ecclesiastica potestate aut molestia.

Si abbas regulariter non vixerit, Rossilionensis comes, vel monachi alium in eius locum eligere possint.

Exordium

Monasterium Arulense constructum fuit a comitibus Rossilionensibus in eodem comitatu.

Sub protectione et ditione S. Sedis permanere decernitur.

Anathema contra privilegii huius temeratores nisi resipuerint.

Ecclesiae Tre-
vericae excel-
lentia et ve-
lutas.

Confirmatio
et renovatio
privilegiorum
eiusdem.

Trevirensis e-
piscopus post
legatum apo-
stolicum om-
nibus Galliae
Germaniaeque

stolorum principis sacratissimam sedem, universalemque in toto orbe terrarum (1) ministerium suscepimus, necesse est omnium Ecclesiarum ut diligentissimam sollicitudinem ita continenter habeamus, ne earum iura auctoritate eiusdem apostolorum principis caeterorumque successorum eius venerabilium Patrum inviolabiliter statuta et confirmata, nostro minuatur, ac pereant tempore, sed potius corroborata decenter augeantur atque proficiant. Ideoque omnium vestrum nosse volumus sanctitatem, et industriam quod Theodorico dilectissimo fratre nostro Trevirensis Ecclesiae archiepiscopo veniente Romam, oratum ad sanctorum apostolorum limina, audivimus, sicut etiam pridie audiendo, immo et legendo, compertum habuimus, eandem ipsam prae caeteris Galliarum Ecclesiis christianae religionis exordium, catholicaeque fidei prima rudimenta percepisse, per sanctissimorum virorum Eucherii, Valerii et Materni, et caeterorum evangelicam doctrinam, quos tempore suo praedictus beatissimus Petrus apostolus ordinavit, et instruxit, nec non illuc ad praedicandum direxit. Unde totius ordinis nostrae sedis apostolicae consulta, gratuitoque assensu iura privilegiorum, quae a sancta romana matre Ecclesia praefatis sanctis eorumque reliquis successoribus, idest, Agricio, Maximo, Paulino, Severo almiificis et apostolicis viris a primordio hucusque autentice concessa sunt; quaeque etiam ipsius civitatis excidio, incendio, aliove casu consumpta probantur, eidem Trevirensi Ecclesiae, praedictoque fratri nostro Theodorico, et per eum cunctis ipsius successoribus, reconfirmare, recorrobore, et omnimodo restituere dignum duximus: decernentes per huius nostri apostolici privilegii validissimam constitutionem; ut quaecumque a nostra principali et apostolica sede episcopus, presbyter, vel diaconus, vel subdiaconus, sive quilibet ordinarius legatus rei ecclesiasticae, seu

(1) *Magisterium* legit Browerius.

cogendae synodi causa in Galliam, Germaniamve destinatus fuerit, Trevirensis praesul post quemlibet ordinarius legatum ap. sedis primam inter alios pontifices locum obtineat. Et si missus romanae Ecclesiae defuerit, similiter post imperatorem, sive regem sedendi, sententiam edicendi et synodale iudicium canonice promulgandi, primatum habeat; utpote in illis partibus vicarius nostrae sedis apostolicae merito constitutus. Neque enim dignum est, ut illius Ecclesiae praesul aliquo tempore caeteris non habeatur praelatus, cuius honor in illis partibus sub ipso apostolorum principe extitit primitivus. Pari quoque modo sancimus, omnes in parrochiis eius degentes, sive ordinationem et promotionem cuiuslibet ecclesiastici gradus a pontifice ipsius percipientes, eidem ipsi matri Ecclesiae, episcopoque illius debere canonice placere, obsequi, et iure obedire. Siquidem decreto B. Clementis papae super hoc ita cautum videtur: si vobis episcopis non obedierint omnes presbyteri, diaconi, subdiaconi, ac reliqui clerici cuncti omnesque principes, tam maioris ordinis, quam inferioris, atque reliqui populi tribus, et linguae non obtemperaverint, a liminibus sanctae Dei Ecclesiae alieni erunt, dicente Domino: Qui vos audit, me audit; qui vos spernit, me spernit. Inter haec quoque omnia, quae ad saepe dictam Trevirensis Ecclesiam intra et extra civitatem pertinere videntur; idest ecclesias cum universis rebus sibi attinentibus, seu monasteria tam monachorum, quam virginum, quae ex praecipis, sive scriptis regum, seu imperatorum, sive eorumdem fundatorum auctoritate, ad se pertinent, et pertinere debent, et quidquid omnino illa ipsa Ecclesia ubique et quoquo merito possidet et possidere debet, generaliter et specialiter concedimus; reformamusque praefato Theodorico fratri, et coepiscopo nostro suisque successoribus, ad perpetuam sanctae Trevirensis Ecclesiae donationem, atque ditionem, per huius no-

Pontificibus
loco et ses-
sione ante-
cellat.

Absente vero
legato, vicarii
Apostolicae
Sedis munere
fungatur.

Obsequium illi
ab universa
diocesi debi-
tum.

Confirmatio
ecclesiarum,
monasterio-
rum honorum-
que omnium
d. Ecclesiae
concessorum.

Anathema
contra prae-
ceptum hoc
inobservantes.

strae apostolicae praeceptionis seriem a praesenti XII indictione, et usque in finem saeculi valituram. Contra quam, si quis quid quolibet modo agere praesumpserit, et quod iuste et canonice a nobis decretum est, in aliquo infringere tentaverit, sciat se ex Dei omnipotentis, et praedicti beatissimi apostolorum principis, omniumque sanctorum, ac deinde nostra auctoritate damnandum, et anathematizandum, et cum omnibus impiis aeternis suppliciis deputandum. Qui vero hoc privilegium nostrum observare, custodire, adimplere fideliter studuerit, benedictionis gratiam, et misericordiae plenitudinem in caelestibus castris inter electorum numerum efficaciter a Domino Deo consequi mereatur. Scriptum per manum Stephani notarii, et regionarii, et scrinarii sanctae sedis apostolicae in mense ianuario, et indictione XII. Data XI kalend. februarii per manum Sicconis episcopi sanctae N. (1) Ecclesiae ad vicem Guidonis episcopi, et bibliothecarii sanctae sedis apostolicae, anno, Deo propitio, pontificatus domini Ioannis pontificis et universalis XIII papae, in sacratissima sede D. Petri apostoli IV, imperii autem domini Ottonis maioris VII (2), minoris vero II, et indictione XII.

Dat. die 22 ianuarii anno Domini 969,
pontif. Ioannis anno IV (3).

VIII.

Beneventana sedes archiepiscopatus titulo insignitur in concilio Romano celebrato anno 969 (4).

(1) *Bleranae* adiecit Browerius. (2) *Leg. VIII.* (3) Browerius emendavit III; nescio tamen quo fundamento, cum constet Ioannem XIII electum fuisse pontificem mense octobri anni 965. At fortasse bene legendum notavit imperii autem D. Ottonis maioris VIII; luculenter enim probat Pagius Breviar. Pontif. et Concil. in vita Ioannis XII, § VI, Ottonis coronationem a pontifice factam esse ante diem 15 mensis februarii anni 962, postquam solempne Christi natalitium Papiae celebrasset. (4) *Ex Labbei* appendice tom. 9, Ughell. Ital. Sac. tom. VIII, ubi de Beneventana Ecclesia et Concil. tom XI, col 938.

SUMMARIUM

Exordium. — Causae potiores concessionis: — Ottonis imperatoris, praesulumque omnium consensus. — Concessio pallii Landulpho archiepiscopo, et successoribus. — Episcopatus suffraganei. — Usus pallii in festivitatibus S. Michaelis archangeli et Translationis corporis S. Bartholomaei — Ecclesia Sipontina, et S. Michaelis in Monte Gargano Beneventanae iterum subiiciuntur. — Anathema contra privilegii huius contemptores. — Subscriptio Ioannis PP. — Subscriptio imperatoris Ottonis; — Item et Patrum concilio praesentium.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, dilectissimo nobis Landulpho, venerabili atque merito honorabili Beneventanensis et Sipontinae sanctae Ecclesiae, et modo per nostras apostolicae auctoritatis concessionem archiepiscopo.

Cum certum sit, Deo servientibus inefabilia aeterni regni praemia reservari; nobis tamen necesse est horum beneficia eis tribuere, ut in Dei laudibus ex remuneratione valeant multipliciter insudare. Et quia Beneventanensis Ecclesia, in exercendis Dei laudibus magno conatu piaque religione insistit, atque erga reverentiam sanctae et apostolicae romanae Ecclesiae praecipue exuberasse cognovimus, quod nobis olim apud eam manentibus omnino constat inventum; debemus itaque ex ardore caritatis atque studio divini cultus eam causa honoris ac reverentiae sublimiorem inter caeteras ordinare. Et quoniam sancta sedes est, ubi beati Bartholomaei apostoli corpus requiescit, merito decet augmento cultus amplioris decorare, quoniam et ad hoc divinae miserationis respectu curam regiminis suscepimus, et ad exhibenda Deo sedula servitia, et canores laudes potentiae suae devotos debemus sollicite invitare. Itaque praesidentibus nobis in sancta synodo acta ante confessionem beati Petri apostolorum principis septimo kalendas iunias, propositis in medio sacrosanctis quatuor evangelii, praesente domino Ottone gloriosissimo imperatore Augusto romanoque nostro filio, nec non

Exordium.

Causae potiores
concessionis

Ottonis imperatoris, praesulumque omnium consensu.

Concessio pallii Landulpho archiepisc. et successoribus.

Episcopus suffraganeus

Usus pallii in festivitibus S. Michaelis archangeli et Translationis corporis S. Bartholomaei.

Ecclesia S. pontina, et S. Michaelis in

Romanis, atque Italicis, et occidentalibus religiosis quamplurimis, atque etiam catholicis, et sapientissimis totius ordinis viris; hortatu siquidem benigno ipsius praefati domini elementissimi imperatoris Augusti, una cum consensu infradictorum praesulum, atque sacerdotum, omniumque clericorum S. R. E. qui inferius subscripserunt, quibus. . . . Beneventanam cathedram velle exaltare, interuentibus videlicet Pandulpho Beneventanae, et Capuanae urbium principe, seu Spoleti, et Camerini ducatus marchione, et duce, simulque et Candulpho excellentissimo principe filio eius, usum pallii tibi, praefate praesul, ad solam missarum solemniam peragenda concessimus, scilicet in his festiuitatibus, idest in Natiuitate Domini, Epiphaniae, Purificationis sanctae Dei Genitricis et virginis Mariae, similiter et in Annuntiatione eiusdem beatae Mariae, et in Paschali festiuitate, et in Ascensione Domini, et Pentecoste, et festiuitate S. Ioannis Baptistae, et in natalitiis beatorum apostolorum, et in Assuntione beatae Mariae, pariterque in Natiuitate eiusdem, simulque et in Dedicatione sanctae Ecclesiae tui archiepiscopatus, nec non et in die consecrationis, et in consecratione episcoporum, tribuentes tibi insuper cum eo potestatem et honorem archiepiscopatus, ita ut fraternitas tua, et successores tui infra suam dioecesim, in locis, quibus olim fuerant, semper in perpetuum episcopos consecret, qui vestrae subiaceant ditioni, scilicet sanctae Agathae, Abellini, Quintodecimi, Ariani, Asculi, Bibini, Vulturariae, Larini, Thelesiae, Aliphae. Adiecimus etiam ut utaris pallio in festiuitatibus B. Michaelis archangeli, et translatione B. Bartholomaei apostoli. Posterius vero tuae Ecclesiae rectores post obitum tuum consecrationem ipsius archiepiscopatus, ac honorem pallii ab hac sancta et apostolica, cui Deo auctore deservio, sede percipiant. Confirmamusque tibi successoribusque tuis similiter Sipontum,

et ecclesiam B. Michaelis archangeli in monte Gargano, et Verranum oppidum cum massis, et villis, et omnibus pertinentiis ecclesiarum suarum, qualiter ab antecessoribus nostris per concessionem privilegiorum possidere videntur. Statuentes insuper apostolica censura sub divini iudicii obtestatione, et validis atque atrocibus anathematis interdictionibus, ut nullus unquam alicuius dignitatis potestate praeditus homo praesumat, vel etiam quaecumque magna parvaeque persona quouomodo audeat destruere, dum profecto perenniter irrefragabili iure decernimus, ut ordinata in suo esse maneant: si tamen, ut supradictum est, successores tui a sancta romana et apostolica sede consecrationem, et usum pallii decretaliter accipere non distulerint. Si quis autem, quod non optamus, nefario ausu praesumpserit haec refragare, aut destruere, vel aliquam iacturam, aut molestiam inferre, sit anathematis vinculis innodatus, et cum diabolo, et eius atrocissimis pompis, et cum Iuda proditore Domini nostri Iesu Christi, aeterni supplicii incendio concremandus. At vero qui pio intuitu observator, et in omnibus extiterit custodiens huiusmodi apostolici instituti, ad cultum Dei respiciens, benedictionis gratiam a misericordissimo Domino Deo nostro multipliciter consequatur, et vitae aeternae particeps effici mereatur. Amen.

Scriptum per manum Stephani scribarii S. R. E. in mense maii, indict. XII. EGO IOANNES sanctae Ecclesiae catholicae romanae et apostolicae XIII papa in hoc privilegio a nobis promulgato manu propria subscripsi.

†† Signum D. OTTONIS piissimi imperatoris.

SICO-S. Ecclesiae in hoc privilegio consensi, et subscripsi.

Ioannes episcopus Galisanae Eccl.

Ioannes episcopus Anagninae Eccl.

Marinus episcopus sanctae Sutrensium Ecclesiae.

Monte Gargano Beneventanae iterum subiiciuntur.

Anathema contra privilegii huius contemptores.

Subscriptio Ioannis PP.

Subscriptio imperatoris Ottonis; Item et Patrum concilio praesentium.

Benedictus episcopus sanctae Terracinae Eccl.

Leo episcopus sanctae Ostiensis Eccl.

Benedictus episcopus sanctae Portuensis Ecclesiae.

Gregorius episcopus sanctae Albanensis Ecclesiae.

Ioannes episcopus S. Salernitanae Eccl.

Ioannes humilis episcopus sanctae Castranensis Eccl.

Ioannes episcopus sanctae Sarsinaten. Ecclesiae consensi et subsc.

Stephanus episcopus sanctae Ficodensis Ecclesiae consensi.

Constantinus episcopus

Ignizzo episcopus Floren. Eccl.

Hubertus episcopus (1) subscripsi.

Guifridus episcopus sanctae Virodunensis Ecclesiae.

Sigulphus sanctae Placentinae Ecclesiae consensi, et subscripsi.

Luitprandus episcopus interfui.

Bozzo episcopus sanctae Astensis Eccl. consensi.

Abraham sanctae Frisingensis Ecclesiae episcopus consensi.

Raterius episcopus sanctae Marsicanae Eccl. consensi, et subscripsi.

Reginaldus sanctae Rubilanensis Ecclesiae episcopus consensi, et subscripsi.

Albericus S. Reatinae Ecclesiae episcopus subscripsi.

Domninus archipresbyter S. R. E. consensi, et subscripsi.

Crescentius presbyter card. S. R. E. consensi, et subscripsi (2).

Theophylactus S. R. E. presbyter consensi, et subscripsi.

Benedictus archidiaconus S. R. E. consensi.

Ego Bonifacius humilis diaconus S. R. E. consensi.

Leo diaconus S. R. E. consensi.

Ioannes subdiaconus S. R. E. consensi.

(1) Fortasse Lunensis ecclesiae. (2) Quoad invenerimus, primo hic cardinalis nomen in subscriptionibus reperitur cum semper S. R. E. presbyteros se caeteri, ut hic quoque videre est, subscripserint.

Datum VIII kal. iunii per manum Guidonis episcopi sanctae Sylvae Candidae Ecclesiae et biblioth. sanctae sedis apostolicae anno pontif. domini nostri Ioannis XIII papae quarto, imperatoris Ottonis maioris VII, et minoris II, indict. supradicta duodecima, anno dominicae incarnationis DCCCCLXIX.

Dat. die 26 maii anno Domini 969, pontif. Ioannis anno IV.

IX.

Confirmatio erectionis et bonorum monasterii S. Vincentii martyris ordinis S. Benedicti Meten. dioecesis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium S. Vincentii Meten. a Deodorico, alias Theodorico, episcopo fundatum (2). — Quare monasteriis privilegia concedantur. — Deodorici expositulatio. — Confirmatio eiusdem monasterii cum bonis omnibus. — Unus abbas in eo constituendus. — Nemini liceat ab eo monasterio ad alia divagari. — Cuicumque personae aliquid ab eo auferre vel alienare interdicitur. — Abbas episcopo Metensi sit omnino subiectus. — Sede episcopali vacante, conceditur abbati usus dalmaticae et sandaliorum in ecclesia cathedrali. — Anathema contra privilegii huius statuta inobservantes.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, dilectissimo Deodorico filio nostro sanctae Mettensis Ecclesiae praesuli.

Cum in exarandis Dei laudibus debita pastoralis compulit solitudinis cura, quaeque ad stabilitatem piorum dinoscuntur pertinere locorum, ubertim promulgare, et apostolicae institutionis in privilegiis, atque decretis censura confirmare: convenit nempe nos apostolico moderamine sancta venerabilia loca, quae

(1) Ex Leibnitio scriptor. Rer. Brunswic. tom. I, p. 301. (2) De hoc Deodorico, alias Theodorico, haec habet Albericus in Chronico ad annum 966: Theodoricus consobrinus Ottonis imperatoris Hic fertur dixisse se in episcopatu tanta bono esse facturum, ut ipsa sui nominis litera deberet auro annotari: cuius bonae intentionis initium ostenditur in coenobio S. martyris et levitae Vincentii fundato in ipsius urbis insula.

Exordium.

Monasterium
S. Vincentii
Meten. a Deo-
derico, alias
Teoderico, e-
piscopo fun-
datum.

Quare mona-
sterii privi-
legia conce-
dantur.
Deoderici ex-
postulatio.

Confirmatio
eiusdem mo-
nasterii cum
hous omni-
bus.

Unus abbas in
eo constituen-
dus.

Nemini liceat
ab eo mona-
sterio ad alia
divagari.

Cuiusque
personae ali-
quid ab eo
auferre vel
alienare in-
terdicitur

didum fuerant in ruinis, magnaque inopia, et paupertate degentia, oportune ordinare, seu ad meliorem sine dubio statum perducere: praesertim ubi illa petuntur, quae non ad commodum temporale sed ad perpetuam providentiam pertinent Domipo servientium animarum: scilicet ut venerabilis locus, qui a Deoderico dilectissimo filio nostro in uno conglobatus, atque annexus est cum propriis congregationibus quae regulariter in psalmis, hymnis, et orationibus Deo Salvatori nostro Iesu Christo pervigiles excubias exhibent, ab insolentis exterioribus circumunitae iugiter valeant pii famulatus officia in monasterio Sancti Vincentii exhibere: et quam constat tuam religiositatem huius privilegii apostolicam confirmationem postulare a nobis, propter immutationem temporalium rerum, variosque hominum casus, munitiorem sancti Vincentii Christi martyris cum omnibus ad idem monasterium pertinentibus corroborationem tui, tuaeque congregationis, et successorum tuorum in perpetuum fieri censuimus: quatenus nunc, sicut a te disponuntur, ita in posterum usque in finem conserventur, et ut illa congregatio inconcussa in unum perseverans, sedulas laudes Deo persolvere valeat, et sicuti a Deo eorum studia imbuta sunt; iugiter perseverare liceat: atque sub uno abbate iam praedictus locus constitutus in honorem sancti Vincentii indivisus sit, et indivisa congregatio. Nec cuiquam licentia praebetur, ut refugiens vigorem studiose sibi regulae huc illucque vegetur, vel aliis se conferre conetur monasteriis, quo a nobis contra regulam sub anathematis vinculo prohibetur. Quapropter statuentes, atque promulgantes coram Deo et terribili eius futuro examine per huius nostri privilegii apostolici, atque constituti paginam sancimus, et beati Petri apostolorum principis auctoritate decernimus, atque obtestamur, tam apostolicae sedis futuros pontifices, quamque qui episcopalem administraverit actionem, vel

etiam magna parvaeque persona aut quispiam (1) cuiuscumque sit dignitatis praeditus potestate ea, quae a praedicto Deoderico dilecto filio nostro pie venerabili loco tradita atque concessa fuerint, quoquo modo, a quoquam licentiam habeant, saepius nominatum locum Sancti Vincentii in unum adunatum, atque spiritaliter apostolicae exarationis stylo coniuncta disjungere vel aliquid ex inde alienare. Et illud monasterium Sancti Vincentii respiciens sit ad sedem episcopalem protomartyris Christi Stephani, iubemusque ut abbas in potestate illius loci eligendus sit. Si vero episcopus defuerit, liceat abbati in festivis diebus ad sedem episcopalem accedere, ibique cum dalmatica, et sandalis, quas illi mittimus, missas celebrare. Si quis interea, quod non credimus, temerario ausu contra ea quae ab hac nostra auctoritate pie et firmiter per hoc nostrum privilegium disposita sunt, contraire temptaverit; vel haec, quae a dicto Deoderico dilecto filio nostro Metensium praesule, ad laudem Dei pro stabilitate iam dicti monasterii videlicet Sancti Vincentii, statuta sunt, refragare, auferre, vel alienare praesumpserit; sciat se auctoritate B. Petri apostolorum principis anathematis vinculo innodatum, atque cum Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi aeterni incendii supplicio concremandum. Sic deputatus ne unquam a praefati anathematis nexibus sit absolutus. At vero qui pio intuitu observator in omnibus extiterit, gratiam benedictionis a misericordissimo Deo nostro multipliciter consequatur, et vitae aeternae particeps efficiatur, et haec catena B. Petri aperiat ei ianuam paradysi: si vero aliquis episcopus id aliquid minuere voluerit, haec, ut diximus, catena claudat polorum regna.

Scriptum per manum Stephani notarii, et regionarii sanctae romanae Ecclesiae in mense septembri et indictione quarta-decima. Bene valete.

(1) Sic.

Abbas episcopo Metensi sit omnino subiectus.

Sede episcopali vacante, conceditur abbati usus dalmaticae et sandaliorum in ecclesia cathedrali.

Anathema contra privilegii huius statuta inobservantes.

Data III die kalend. octobris per manum Widonis episcopi et bibliothecarii sanctae sedis apostolicae; anno pontificatus domini Iohannis summi pontificis et universalis terdecimi praesidentis in saeratissima sede B. Petri apostoli quinto; imperii domini Ottonis maioris nono, minoris tertio, anno denique incarnationis Domini nostri Iesu Christi DCCCCLXX.

Dat. die 29 septembris anno Domini 970, pontif. Iohannis anno v.

X.

Eractio Ecclesiae Pragensis Ss. Viti et Venceslai martyrum in sedem episcopalem, et Ecclesiae S. Georgii martyris in abbatiam sub regula S. Benedicti (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Boleslai (cognomento Pii) regis preces per sororem Mariam porrectae Iohanni PP. — Ecclesia Ss. Viti et Venceslai episcopalis. — Et S. Georgii martyris abbatialis cui Maria praeficitur abbatissa. — Eligendus episcopus ex ritu latino.

Iohannes servus servorum Dei, Bolezlao catholicae fidei alumno, apostolicam benedictionem.

Proemium.

Iustum est benivolas aures iustis accommodare petitionibus, quia Deus est iustitia, et qui diligunt Deum iustificabuntur; et omnia diligentibus Deum cooperantur in bonum. Filia nostra soror tua (2), inter caeteras haud abnegandas petitiones, cordi nostro dulces intulit ex parte tui preces, scilicet ut nostro assensu in tuo principatu, ad Dei laudem et gloriam Ecclesiae, liceret fieri episcopatum. Quod nos utique laeto animo suscipientes, Deo gratias retulimus, qui suam Ecclesiam semper, et ubique dilatat, et magnificat in omnibus nationibus. Unde apostolica auctoritate, et sancti Petri potestate, cuius, licet indigni, tamen vicarii sumus, annuimus, et collaudamus, atque

(1) Ex Mabillonio saeculo quinto Benedictino in vita V. Mariae abbatissae Pragensis. (2) Nempe Miada, quae mutato nomine Maria dicta est.

Bull. Rom. Vol. I 54

incanonizamus, ut ad ecclesiam Sancti Viti et sancti Venceslai martyrum fiat sedes episcopalis; ad ecclesiam vero Sancti Georgii martyris sub regula sancti Benedicti, et obedientia filiae nostrae Mariae sororis tuae, constituatur congregatio monialium, verumtamen non secundum ritum aut sectam Bulgarum gentis, vel Ruziae, aut Slavonicae linguae: sed magis sequens constituta et decreta apostolica, unum potiore, ad placitum Ecclesiae totius, eligas in hoc opus clericum latinis apprime litteris eruditum: qui uti vomere, novalia cordis gentilium scindere, et triticum bonae operationis serere, atque manipulos frugum vestrae iustitiae Christo reportare sufficiat. Vale (1).

XI.

Declaratio quod Ausonensis Ecclesia primatum gerat super Tarraconensem, cuius archiepiscopus ab Ausonensi ordinari debeat (2).

SUMMARIUM

Huiusce decreti causa. — Ausonensis Ecclesia Tarraconensi praeficitur. — Exempla similium concessionum a pontif. factarum. — Otho antea episcopus, archiepiscopus constituitur. — Solitae clausulae. — Poena contra inobservantes.

Iohannes episcopus servus servorum Dei, omnibus in Christo dilectissimis confratribus nostris in Galliarum partibus commanentibus, carissimis, reverendissimis archiepiscopis atque episcopis, apostolicam benedictionem, et perpetuam in Christo salutem.

Dilectionem et fraternitatem vestram scire volumus, qualiter Borellus honorabilis et laudabilis comes orationis et redemptionis suae causa apostolorum Petri et Pauli limina veniens, prostratus

(1) Datam putamus hanc epistolam circa ann. 970. Bolezlao enim cognomento Pius, qui fuit praecipuus ecclesiarum fundator, nonni anno 967 successit Bolezlao Soevo, ut constat ex Chronico Magdeburgensi mss. Dubravio, et Cosma Pragensi. (2) Ex mss. Collectino editit Edmundus Martenne in tom. I. col. 523 Nov. Collect. Vet. Script. et Monument.

Ecclesia Ss. Viti et Venceslai episcopalis.

Et S. Georgii martyris abbatialis cui Maria praeficitur abbatissa.

Eligendus episcopus ex ritu latino.

Huiusce decreti causa.

Ausonensis
Ecclesia Tar-
raconensi praeficitur.

pedibus nostris, lacrymabiliter quaestus est, quemadmodum Tarraconensem archiepiscopatum, qui olim caput in illis partibus fuerat, Ausonensi Ecclesiae subderemus, eo quod peccatis merentibus, ipsa iam dicta civitas Tarraconensis a Saracenis capta, et pastore destituta, nullum recuperandi locum, aut inhabitandi usque hactenus reperire valeat. Propter quam causam praedecessorum meorum secutus auctoritatem, amodo et usque imperpetuum volumus, atque statuentes roboramus, et confirmamus, ut Ausonensis Ecclesia potestatem et primatum teneat Tarraconensis Ecclesiae.....

..... ad Ausonensem Ecclesiam, et quando aliquis ex illis ab hac luce migraverit, successor illius ab Ausonensi archiepiscopo, qui a nostra apostolica sede confirmatus est, succedat, et consecretur. Unde quia sine sanctorum Patrum auctoritate hoc nostrum privilegium confirmare nolumus, ante omnia et super omnia beatissimi et egregii papae Gregorii instrumenta et documenta declarare depromimus, ubi ait ad Benenatum episcopum Musitanae « Ecclesiae, « et temporis qualitas, et vicinitas nos « locorum invitat etc. (1) ». Similiter episcopo Willitrano atque Fundano (2), et Squalitano, ita in cunctis: « Temporis « qualitas admonet episcoporum sedes « antiquitas certis civitatibus constitutas, « ad alia quae securiora putamus, eius « dioeceseos loca transponere, quo et « habitatores nunc degere, et barbaricum « posset periculum facilius declinari ». Et quia longum esset enarrare qualia, et quanta documenta a sanctis doctoribus exinde dicta sunt, et prout melius scimus et possumus nostrum privilegium abbreviare curavimus, et Othonem virum venerabilem nuper episcopum ex modo, et in antea, Deo favente, archipraesulem eiusdem Ausonensis Ecclesiae praesse de-

(1) Reliqua lege in Gregorio PP. (2) S. Greg. Registr. lib. 2, epist. XIV, et epist. I, quam retulimus suo loco.

crevimus: ita sane, ut nullus nostrorum successorum pontificum dictum Othonem archipraesulem confratrem nostrum, in omnibus quae superius exarata sunt, vel scripta, audeat inquietare, vel in aliquo diminuere: sed magis quiete et secure conservet ipsum successoresque suos. Nam si aliter, quod absit, qualiscumque homo sit dignitatis qui hoc nostrum privilegium qualibet causa de omnibus, quae superius scripta sunt, infringere, aut diminuere voluerit, sciat se auctoritate Dei, apostolorumque Petri et Pauli principum, quamvis nos indigni eorum vicariatione fungamur, a corpore et sanguine Domini nostri Iesu Christi alienum esse et cum iniquis et transgressoribus a gremio sanctae Ecclesiae segregatum. At vero qui pio intuitu custos et observator in omnibus extiterit, benedictionis gratiam, et misericordiam a misericordissimo Domino Deo nostro consequi mereatur.

Scriptum per manum Gregorii notarii, et secretarii, et scrinarii S. R. E. in mense ianuario, indictione XIV. † Bene valete. †

Script. mense ianuario anno Domini 971, pontif. Ioannis anno VI.

XII.

Confirmatio institutionis monasterii S. Vitonis dioecesis Viridunensis a Berengario huius Ecclesiae episcopo constructi (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium hoc a Berengario Viridun. episcopo constructum, atque dotatum — Confirmatur a Ioanne PP. cum bonis omnibus ac privilegiis. — Enumeratio bonorum, ac pertinentiarum. — Confirmantur quoque bona quae in futurum eidem monasterio accesserint. — Viridunensium episcoporum ius in monachos. — Anathema contra privilegii huius temeratores.

(1) Ex chronico Viridunensi Hugonis Flavinianensis, edito a Labbeo in tom. I Bibliothecae mss. pag. 155.

Solidae clausulae.

Poenae contra inobservantes.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, Berengario fratri nostro Viridunensis Ecclesiae episcopo, cum omnibus sibi a Domino commissis, bravium aeternae remunerationis.

Exordium.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollentibus benevola caritate favere, et poscentium animis alacri devotione assensum praebere. Ex hoc enim potissimum praemium lucri a conditore omnium Domino promerebimur, si venerabilia sanctorum loca opportune ordinata ad meliorem fuerint statum nostra auctoritate perducta. Igitur quoniam te, carissime frater, inter caetera sanctae conversationis exercitia comperimus quoddam monasterium in tuo episcopio iuxta civitatem Viriduni in ecclesia Beati Petri pro amore Dei construxisse, in quo requiescunt corpora sanctorum confessorum atque praefatae ecclesiae Sanctae Mariae quondam episcoporum, Vitoni, Puleronii, Possessoris, atque Firmini, et de rebus tuae Ecclesiae provida consideratione sublevasse, ut si quando filii Ecclesiae tuae divino compuncti amore, terrena despicientes, ad contemplativae vitae perfectionem consurgere desiderarent, ne a tua penitus Ecclesia dissociati viderentur, in monasterio, quod membrum est eiusdem Ecclesiae, solatii refugium sub habitu religionis sibi invenirent, et Domino quieti tranquillitate inibi famulentur. Noverit omnium fidelium tam praesentium, quam et futurorum industria, nos idem monasterium tua ordinatione constructum cum omnibus rebus, regalibus praeceptis tuo consulto sibi sanctis in aeternum velle permanere inconvulsum: Scanciam cum suis pertinentiis, abbatiam Sancti Amantii, et quidquid ad eam pertinet: Novam-Villam cum suis locis: Amautionis curtem quantum ad eam pertinet: Paridum cum suis adiacentiis; Harbodi villam cum suis pertinentiis; Castonis curtis ecclesiam cum his quae ad eam pertinent: ecclesiam de Marleio cum suis adiacentiis: ecclesiam de Marculfi curte cum suis adiacentiis: ecclesiam de Amonzei

Monasterium hoc a Berengario Viridun. episcopo constructum atque dotatum.

Confirmatur a Ioanne PP. cum bonis omnibus ac privilegiis.

Enumeratio bonorum, ac pertinentiarum.

villa cum suis adiacentiis, cum terris, vineis, molendinis, cum servis, et ancillis: abbatiam Sancti Petri, et ecclesiam de Marca: ad Liriacum quidquid ad illum locum pertinet: ad Novam-Villam in Barrensi comitatu, quod ad eum locum pertinet. Haec vero omnia praedicta loca cum suis omnibus generaliter, et specialiter pertinentiis, et quidquid Domino optulante voto fidelium huic monasterio concessum fuerit in futuro tempore, per hoc nostrum apostolicum privilegium perenniter firmamus tam vobis, quam vestris successoribus: et insuper hoc nostrae auctoritatis privilegium esse corroboratum volumus; quatenus eadem Viridunensis Ecclesia, quae hactenus de filiis ab ipsis infantiae rudimentis, in gremio suo expositis, dum ad externa monasteria confugerunt, fraudabatur; abhinc et deinceps in membro sibi subiecto consilio sui episcopi atque providentia gloriosi abbatis Numberti de eorum sancta conversatione sublimata gloriatur. Si qua autem temerario ausu magna parvave persona, cuiuscumque ordinis aut potestatis, contra hanc nostram apostolicam praecceptionem ire tentaverit, sciat se auctoritate beati Petri apostolorum principis excommunicatum atque anathematis vinculo innodatum, et a regno Dei alienum, cum omnibusque impiis aeterno incendio, atque supplicio condemnatum. Qui vero observator extiterit huius nostri praeccepti, gratiam, atque misericordiam, vitamque aeternam a misericordissimo Domino Deo nostro consequi mereatur, Scriptum per manum Leonis scrinarii sanctae sedis apostolicae in mense ianuario per indictionem XIV. Datum quinto idus ianuarii per manum Marini episcopi, et sanctae sedis apostolicae bibliothecarii, anno Domino propitio pontificatus domni Ioannis summi pontificis et universi XII (1) papae in sanctissima sede beati Petri apostoli decimo (2), primo in mense, III-

(1) Leg. XIII. (2) Leg. septimo.

Confirmantur quoque bona quae in futurum eidem monasterio accesserint.

Viridunensium episcoporum ius in monachos.

Anathema contra privilegii huius temeratores.

Exemplo similitum concessionum a Pontif. factarum.

Otho antea episcopus, archiepiscopus constituitur.

dictione XIV, anno ab incarnatione Domini DCCCCLXXI (1).

Dat die 9 ianuarii anno Domini 971, pontif. Ioannis anno VII.

XIII.

Privilegium pro Glastoniensi monasterio Dorobernen. diocesis, quod sub protectione sedis apostolicae recipitur, et ab alia cuiusque iurisdictione liberum declaratur (2).

SUMMARIUM

Edgari regis et Dunstani Dorobernensis ep. preces. — Edgarus et Dunstanus huic monasterio multa contulerunt, privilegiisque regalibus illud muniverunt. — Sub protectione sedis apostolicae recipitur. — Abbas ex monachis eligendus. — Monachi eligant, qui suos ordinet. — Anathema in perturbatores monasterii.

Edgari regis et Dunstani Dorobernensis ep. preces.

Edgarus et Dunstanus huic monasterio multa contulerunt, privilegiisque regalibus illud muniverunt.

Sub protectione sedis apostolicae recipitur.

Noverit cunctorum notitia fidelium quod ego Ioannes XIII, Conditoris clementia, sanctae romanae sedis existens indignus papa, gloriosi Anglorum regis Edgari necnon et sanctae Dorobernensis Ecclesiae archipraesulis Dunstani, summisso pulsatus sum rogatu pro monasterio Sanctae Mariae videlicet Glastingeberi, quod ipsi acti amore superni regis, in multis, et magnis possessionibus ditaverant, monachorum inibi multiplicantes, normam, praeceptoque regali firmaverant, quod et ipse facere non differam. Quorum assentiens benignae petitioni, in sinu romanae Ecclesiae, et beatorum apostolorum protectione, eundem locum suscipio, et privilegiis astruo, et corroboro; quo fine te-

(1) Hac in clausula errorem inesse non negaverit quisquis pontificiam bene callens chronologiam, Ioannem XIII romanae sedi praepositum fuisse anno 965 noverit. Quare, licet anno 971 in cursu quidem esset XIV indictio, mensisque ianuarii epocham sessionis Ioannis firmaret; nullo tamen pacto decimus pontificatus annus poterat numerari. Quodsi praesens diploma Ioanni XII tribuamus (video enim a Labbeo non emendatam notam illam XII), maior parietur confusio, locoque unius mendacient quamplurima. (2) Ex Concil. tom. XI, col. 946.

nus in eo, quo nunc pollet, permaneat monachali ordine. Ipsi quoque monachi de suis sibi adhibeant pastorem. Ordinatio vero tam monachorum quam clericorum in arbitrio abbatis et conventus sit. Decernimus etiam, ut nulli omnino hominum eandem insulam, causa placitandi, vel aliquid perscrutandi aut corrigendi, intrare liceat. Si quis autem id molitus fuerit contraire, aut possessiones eiusdem Ecclesiae auferre, retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, ex auctoritate Dei Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, sanctaeque Dei genitricis Mariae, ac Ss. apostolorum Petri et Pauli, omniumque sanctorum, perpetuae sit addictus maledictioni, nisi resipuerit. Omnibus vero eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi: amen: nostraque stipulatio inconvulsa permaneat (1).

Abbas ex monachis eligendus.

Monachi eligant, qui suos ordinet.

Anathema in perturbatores monasterii.

XIV.

Privilegium monasterio Mosomiensi, quo, confirmatis eius bonis omnibus, sub protectione sedis apostolicae recipitur (2).

SUMMARIUM

Prooemium. — Hoc monasterium sub apostolicae sedis protectione. — Bona ei ab Adalberone concessa confirmantur, — cum caeteris omnibus, quae prius habebat. — Anathema contra violatores.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, carissimo in Domino fratri Adalberoni sanctae Remensis Ecclesiae dignissimo archipraesuli, perpetuam in Domino salutem.

Si Ecclesias longe lateque diffusas divino nutu in sancta religione crescere cognoscimus, Deo omnipotenti laudibus exultare, gratiasque iuges referre debemus. Quapropter cognovimus tua industria stabilitum in Mosomo castrò, quod

(1) Datum est hoc diploma anno 971 eodem quo suam privilegii paginam eidem monasterio concessit Edgarus rex, regni scilicet sui anno duodecimo. (2) Ex tomo XI Concil., col. 947, ubi de Concilio apud montem S. Mariae in Pago Fardanensi.

Prooemium.

Hoc monasterium sub Apostolicae Sedis protectione.

Bona ei ab Adalberone concessa confirmantur.

Cum caeteris omnibus, quae prius habebat.

Anathema contra violatores.

est super fluvium Mosae, in veneratione Dei Genitricis Mariae, monasterium monachorum religione decusatum (1), tuisque proprietatibus, Ecclesiaeque tuae terris, et ecclesiis dotatum, quod sub pagina B. Petri apostolorum principis decreti, nostrique, te orata suscepimus. Insuper Locellum, qui a Stephano viro illustri atque eius coniuge Freduide, Tin nomine constitutus, sanctoque Remigio suppositus fuit, quem eidem monasterio Mosomo, qui per se ob exiguitatem rerum stare non poterat, contulisti, collatis rebus in compensatione B. Remigio, consentientibus fratribus. Ut autem cognoscat universa Ecclesia, nos unanimiter assentire, a te collata vel conferenda, seu a quibuslibet, in terris cultis, et incultis, vineis, pratis, ecclesiis, mancipiis utriusque sexus, aquis, aquarum decursibus, in omnibus ad supradictum monasterium pertinentibus, B. Petri apostolorum principis et nostri firmamus decreto: quatenus sine livore oblatrantium locus quietus et inviolabilis iugiter permaneat. Si quis interea, quod non credimus, temerario ausu contra ea, quae ab hac nostra auctoritate pie et firmiter per hoc nostrum privilegium disposita sunt, ire tentaverit, vel haec quae a nobis ob laudem Dei, pro stabilitate iam dicti monasterii, statuta sunt, frangere et in quoquam transgredi; sciat se auctoritate B. Petri, cuius quamquam immeriti vices agimus, anathematis vinculo innodatum, et cum diabolo et Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi aeterno incendio concremandum. At vero qui pio intuitu observator in omnibus extiterit, custodiens nostri apostolici constituti ad cultum Dei respicientis praeceptionem, benedictionis gratiam, et delictorum suorum indulgentiam consequatur, et vitae aeternae particeps efficiatur.

Scriptum per manum Stephani scriniarii S. R. E. in mense aprili. Data per manus Andreae episcopi, IX kalend. maii, anno pontificatus domini nostri sanctissimi

(1) Porte decoratum.

simi Ioannis tertii decimi papae septimo, imperii autem D. Ottonis Maioris Augusti XI, Iunioris II, V, in mense aprili, indictione XV.

Dat. die 24 aprilis anno Domini 972, pontif. Ioannis anno VIII.

XV.

Privilegium monasterio S. Remigii, cuius bona omnia confirmantur, ac iura: iniuncta anathematis poena contra molestiam vimque ullam eidem inferentes (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Adalberonis preces. — Confirmatio bonorum omnium monasterii. — Molestiam, vimque ullam eidem inferre cuiquam sub anathematis poena interdicatur. — Nec alienare quidem eius bona, nisi ad meliorem commutationem. — Abbatia S. Timothei eidem subicitur hospitii causa. — Anathema contra inobservantes.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, dilectissimo in Domino fratri Adalberoni, sanctae Remensis Ecclesiae dignissimo archipraesuli, perpetuam salutem.

Convenit apostolatui nostro, pro universis Dei Ecclesiis, ne damna rerum suarum sustineant, sed magis semper in melius augeantur, et crescant, curam habere. Igitur quia fraternitatis tuae dilectio nos postulavit, quatenus monasterium, quod corpore beati Remigii nobilitatur (2), privilegio sanctae nostrae sedis apostolicae muniremus, quo ad Dei omnipotentis laudem, et eiusdem beati Remigii honorificentiam, nullius hominis avaritia et temeritate valeat in quoquam violari, et minui, sed potius augeatur, et crescat; quapropter per interventum tuae dilectionis, archimonasterio, quod in Francia situm est non longe a civitate Remensi, cui praesesse videris, confirmamus et corroboramus hoc nostrae auctoritatis privilegio omnes possessiones, omnesque res mobiles et immobiles, quae dici et nominari possunt; de terris, vineis, servis, et ancillis colonis et colonabus, aedifi-

(1) Ex Concil. tom. XI, col. 898. (2) In hoc monasterio colitur corpus S. Remigii.

Exordium.

Adalberonis preces.

Confirmatio bonorum omnium monasterii.

Molestiam, vimque illam eidem inferre cuiquam sub anathematis poena interdicitur;

Nec alienare quidem eius bona, nisi ad meliorem commutationem.

Abbatia S. Timothei eidem subicitur hospitiis causa.

Anathema contra inobstantes.

ciis et habitationibus, thesauris et ornamentis, et quibuslibet pecuniis. Statuentes sub divini iudicii obtestatione, et anathematis validis interdictionibus, ut nunquam, neque ullus rex, neque archiepiscopus vel episcopus vel etiam quorumlibet hominum magna, parvaeque persona, praesumat eidem archimōnasterio ad damnum sive molestiam incumbere, sive de rebus et possessionibus ipsius auferre, et alienare. Promulgamus autem, et hoc auctoritate B. Petri apostolorum principis, et per huius nostri apostolici privilegii constitutionem, ut omnia quae a te vel a quibuslibet christifidelibus eidem archimōnasterio donata sunt vel in futurum donata fuerint, firma stabilitate ad ius et dominium ipsius permaneant: nec licentia sit cuiquam homini, vel conferre (1) vel alienare quid ex omnibus quae ad illud pertinent, nisi ad communem utilitatem roborandam iustitiae, et gratiam competentis commutationis. Insuper abbatiam sancti Timothei quam eidem sancto Remigio ad usum hospitalitatis tua largita est industria, quatenus cum tuorum tum etiam successorum, atque monachorum, ad hospitium necessaria, rata benevolentia non deficient, abbas loci provideat, atque ad communem utilitatem distribuat: ita dumtaxat, ne archiepiscopalis affluentia in suis nimium, non prout ferre locus possit, excedat. Si quis autem, quod non optamus, nefario ausu, contra huius nostri apostolici privilegii paginam sciens agere praesumpserit, sciat se Dei, et sancti Petri apostolorum principis, nostraeque humilitatis iudicio excommunicatum, immo anathematizatum cum diabolo et omnibus impiis, quibus praeparatus est cruciatus aeternus. Qui vero pio intuitu haec observare et custodire studuerit, a misericordissimo Domino Deo nostro benedictionis gratiam et aeternae vitae gloriam inter sanctos et electos consequi mereatur.

Scripta per manus Stephani scriniarii

(1) Leg. auferre.

sanctae romanae Ecclesiae, in mense aprilis, indict. xv. Datum per manum Andree episcopi viii kalendas maii, anno pontificatus domini nostri Ioannis sanctissimi et tertii decimi papae viii, imperii autem domini Ottonis Maioris Augusti xi, Iunioris vero v, in mense iv, indictione quintadecima.

Dat. die 24 aprilis anno Domini 972, pontif. Ioannis anno viii.

XVI.

Monasterium Sancti Salvatoris Papiensis ab Adelaida imperatrice erectum, et dotatum, protectioni, non autem iurisdictioni episcopi Papiensis committitur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Fundatio monasterii prope Ticinensem civit. ab Adelaide sub S. Benedicti regula; et dotatio. — Eiusdem imperatricis preces Ioanni PP. porrectae. — Exemptio monasterii a iurisdictione cuiuscumque episcopi et sacerdotis, ac praesertim Ticinensis; — Qui monasterium non adeat nisi rogatus. — 6. Clausulae.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, Petro venerabili episcopo sanctae Ticinensis Ecclesiae, salutem.

Cum pie desiderium voluntatis et laudandae devotionis intentio sacerdotalibus sit semper studiis adiuvanda, cura est sollicitudini adhibenda ut ea quae pro quiete religiosae congregationis fuerint ordinata, nec dissimulatio negligere, nec quaedam valeat praesumptio perturbare: scilicet sicut hoc quod rationis exigit utilitas oportet definiri, ita quod definitum fuerit non debet violari. Et quia praecellentissima filia nostra Adheleis Augusta divini amoris fervore succensa, non longe a moenibus Ticinensis civitatis monasterium in propriis constituit, sanctosque ac venerabiles coenobitas ibidem undecumque potuit colligere curavit: qui in sanctae conversationis proposito secundum beatissimi Benedicti normam regularem sub abbate

(1) Nuper erul. ex Archiv. Vatic.

viventes incessanter Dominum maiestatis exorare tam pro requie prioris viri sui gloriosae memoriae Lotharii regis, quamque pro statu imperatoris clementissimi filii nostri Ottonis invictissimi Augusti, simul etiam communis filii et eorum ac nostri item Ottonis Augusti suaeque animae mercede; praedictumque monasterium liberaliter possessionibus dotaverit, necessariisque omnibus iuxta id quod sibi pie visum est pro habitantium sustentatione cumulaverit, bene fratrum reverentissime tua sanctitas novit; cui ne voluntas unquam duceretur in irritum, et ea quae pro quiete monachorum disposita fuerant turbarentur, quaeque contulit in iure eidem monasterio apostolica petiit auctoritate firmari; haec quoque suae petitioni subiungente, ut eidem monasterio tam in dispositione rerum, quam in ordinatione abbatis quaedam pariter privilegia largiremur: sciens quippe eam apostolicae sedi reverentiam a fidelibus exhiberi, ut quae eius fuerint decreto disposita, nullius deinceps usurpationis molestiam quatiantur: unde quia effectum et imperialis voluntas et tam pia pro servorum Dei quiete sollicitudo expostulabat; iuxta petitionem eiusdem praecellentissimae filiae nostrae Augustae praefato eidem monasterio in honorem Domini Salvatoris constituto sanctae sedis apostolicae privilegia gratanter indulgemus: ubi omnia quae amplectendae voluntatis eius studium deposcebat, apostolicae auctoritatis annisu firmata sunt. Statuentes inter alia, ut nullus episcoporum vicinarumque Ecclesiarum quilibet sacerdos in idem monasterium sibi ius ecclesiasticum aliquo modo vindicet ac defendat; nisi forte a parte monasterii scilicet a fratribus pro negotio aliquo ecclesiastico fuerit invitatus. Et quoniam, fratrum dilectissime, locus ipse, ubi praedictum monasterium extractum est ad dioecesim sanctae Ticinensis Ecclesiae, cui tua fraternitas Deo auctore praest, hactenus pertinuisse dignoscitur: ne sub hac occasione

Eiusdem imperatricis preces Ioanni PP. porrectae.

Exemptio monasterii a iurisdictione cuiuscumque episcopi et sacerdotis, ac praesertim Ticinensis;

Exordium.

Fundatio monasterii prope Ticinensem civit. ab Adelaide sub S. Benedicti regula; et dotatio.

in eodem monasterio alicuius potestatis praerogativam tibi aliquando usurpare praesumas; ex beati Petri apostolorum principis nostraeque humilitatis auctoritate modis omnibus interdicens. Postulatus vero a parte monasterii scilicet, a fratribus, visitationem tuam illis respectu divini amoris devote exhibe: non autem petitus monasterii secreta ullatenus adire praesumas, ne per adventus tui praesentiam in servorum Dei recessibus popularis occasio praebatur. Haec namque omnia, quae tibi in praesenti de saepedicto monasterio interdicens, cunctis etiam, qui in eo quo es ordine locoque successerint, sub interminatione divini iudicii, beati quoque Petri apostoli nostraeque humilitatis auctoritate, sibi aeternaliter interdicta cognoscant. Tu vero, frater, ea quae a nobis statuta sunt, sacerdotali sicut decet studio, inviolata conserva, nec ea patiaris in aliquo temerari: scilicet in custodiendis eis fraternitas tua se semper exhibeat quatenus et omnem inquietudinis occasionem de loco venerabili excludat et aliis similia operari persuadeat: dum se in custodiendam voluntatem nostram sollicitam ut decet exhibuerit et devotam. Huius autem censurae cautionem duplici tenore scribi decrevimus; statuentes ut una inter tuae Ecclesiae scrinia, alia vero ab abbate servetur monasterii. Scriptum per manus Stephani scriniarii sanctae romanae Ecclesiae in mense aprilis, indictione decimaquinta.

Script. mense aprilis anno Domini 972, pontif. Ioannis anno viii.

BENEDICTUS VI

(1) PAPA CXXXVI

Anno aerae Christi comm. DCCCCLXXII.

Benedictus sextus, natione romanus, ex patre Hildebrando, post Ioannem XIII

(1) Legendus annotator Baronii, quare Dono Benedictus PP. praeficiatur.

Qui monasterium non adeat nisi rogatus.

Clausulae.